

ΜΕΛΕΤΗ ΣΤΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΣΥΛΛΑΒΟ

Ὁ βασικὸς στίχος τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ εἶναι ὁ δεκαπεντασύλλαβος (λαμβικὸς παροξύτονος καταληκτικός). Μὲ ὅσα ἀκολουθοῦν γίνεται μελέτη σ' αὐτὸν τὸ βασικὸ στίχο, με ἀναφορά στὰ βασικὰ χαρακτηριστικά του. Ἡ μελέτη αὐτὴ προϋποθέτει τὴ γνώση μερικῶν στοιχείων καὶ ὑποβάλλει μερικὲς σκέψεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν καταγωγή, τὴ σημασία καὶ τὴν ἀξία τοῦ στίχου. Ἀναφέρεται ἀκόμη στὶς μέχρι τώρα Μελέτες ποίησης τῆς ΥΔΡΙΑΣ (καὶ εἰδικώτερα τῶν τευχῶν 3 καὶ 6) καὶ στὴν Ἀνθολογία καὶ τὰ ὡς τώρα ποιητικά κείμενα τῆς ΥΔΡΙΑΣ.

Μὲ δύο γενικά κατατοπιστικά λόγια τὰ παρακάτω ἀποσπάσματα ἀκολουθοῦν τὸ ἐξῆς γενικὸ σχέδιο:

Α—Παραβολὴ δημοτικῶν — Ὁμήρου.

Β—Μία σύντομη ματιὰ στὰ βασικὰ κείμενα τοῦ κόσμου (μ' ἐνδεικτικὴ ἐκλογή) γιὰ τὴν διακρίβωσιν στοιχείων τῆς μελέτης.

Γ—Σύντομη ματιὰ στὴν ἑλληνικὴ ποίηση γιὰ τὴν διαπίστωση τῆς (ἀναγκαστικῆς) ἐπιβίωσης τῶν παλιῶν δεδομένων (ποῦ ὁδηγεῖ λοιπὸν σὲ ὁρισμένα συμπεράσματα—ὡς τὰ συναγάγει ὁ ἀναγνώστης).

Στὸ πρῶτο μέρος ἡ μελέτη ξεκινᾷ ἀπὸ φράσεις ἐπιφωνηματικές, ἀπὸ φόρμουλες (τυποποιημένες ἐκφράσεις) καὶ ἀπὸ ἡμιστίχια καὶ στίχους, ὅπου σημειώνεται ἡ παρουσία τμημάτων ποιητικῆς γλώσσας. Μ' αὐτὴ τὴν ἀναφορά στὴν προφορικὴ (ποιητικὴ) γλώσσα δίνεται ἔμφαση στὴν τελικὴ κατάληξη τοῦ στίχου σὲ ἡμιστίχια καὶ αὐτὰ γενικά μπαίνουν

ἄνετα στὸ γενικὸ δεδομένο τῆς ἐπανάληψης. Κι ἂς μοῦ ἐπιτρέψει ὁ ἀναγνώστης νὰ ἐπιμείνω στὸν ὀκτασύλλαβο τῶν νεοελληνικῶν γυρισμάτων (καὶ τῶν μανιτικῶν τραγουδιῶν) σὰν στὴν πρώτη ποιητικὴ ἐνότητα, ἀρχικὴ (ὄχι ὑποχρεωτικῶς χρονικὰ) τοῦ ἑλληνικοῦ στίχου. Τὰ ὑπόλοιπα παραδείγματα τοῦ πρῶτου μέρους δίνουν τύπους στίχου, ὁμάδες δύο στίχων καὶ προχωροῦν πιά παρακάτω νὰ δείξουν πῶς ἀπαρτίζονται, μὲ στίχο στὴ δομὴ τοῦ προφορικοῦ, κομμάτια ποιητικοῦ λόγου, ποῦ ἐξ ὑπαρχῆς εἶναι δομικὰ ἔτοιμα γιὰ σχηματισμὸ ἀκεραιωμένης ποίησης.

Ἄς μὴν παραλείψει ὁ ἀναγνώστης νὰ μελετᾷ καὶ τὸνικὰ τὰ ὁμηρικὰ παραδείγματα (τοῦ δίνονται καὶ μερικοὶ, τροχαῖοι καὶ λαμβικοί, δεκαπεντασύλλαβοι· τέτοιους θὰ βρεῖ μὲ δικὴ του μελέτῃ στὸν ἀρχαῖο λόγο γενικά καὶ στὸν ἐκκλησιαστικὸ βυζαντινόν).

Θὰ ἦταν χρήσιμος ἴσως νὰ σημειωθεῖ ἐδῶ μὴ κάποια ἀναλογία τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ δακτύλου καὶ τοῦ δεκαπεντασύλλαβου μεταξὺ τους, ἀφήνεται ὅμως γιὰ τὴν προσωπικὴ μελέτῃ τοῦ ἀναγνώστη μὲ τὰ φιλολογικώτερα διαφέροντα. Θυμίζω πάντως πῶς γιὰ τὸν δεκαπεντασύλλαβο τὸ πιὸ βασικὸ χαρακτηριστικὸ εἶναι ἡ ἐπανάληψη τοῦ α' ἡμιστιχίου στὸ β' (χαρακτηριστικὸ ποῦ μᾶς πάει στὸ γύρισμα, στὸ τσάκισμα) καὶ πῶς ὁ δάκτυλος πρέπει νὰ μελετᾶται ὄχι σὰν νεκρὴ γλώσσα, ἀλλὰ σὰ ζωντανὰ ἑλληνικά (ὅσο τὸ μποροῦμε, μὲ τὴ βοήθεια πάντα τοῦ δεκαπεντασύλλαβου). Τὰ παραδείγματα ἐλπίζω ὅτι βοη-

τικὸ τραγοῦδι, γιατί δὲν εἶναι γλωσσικὰ δυνατοὶ (=αἰώνιοι, φυσικοὶ), ἀλλὰ προσωπικά (=ξέρριζα) κατασκευασμένοι, εἴτε στὰ ἔρια τῆς μικρῆς προσωπικῆς διάθεσης εἴτε στὸν εὐρὺ χῶρο κοινωνικῶν καταστάσεων, καὶ ἐκχωφαντικὰ παραμερίζουν τὴ γνήσια, φυσικὴ ζωή.

Ξ—Τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι εἶναι γνήσια ἐθνικὴ μνήμη, ἀπὸ τὴ φύση του μιλώντας γιὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ἁρμονίας του. Ἔτσι ἡ συντομία του φέρνει κοντὰ μας ὅλη τὴν ἑλληνικὴ ζωὴ καὶ (γι' αὐτὸ) τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ φύση στὴν ἁρμονικὴ τους σχέση (ποῦ ὁρίζεται πέρ' ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη).

η—Ὁ ἀπλὸς λαϊκὸς ἄνθρωπος εἶναι πιὸ κοντὰ ἀπὸ κάθε ἄλλον στὸ δημοτικὸ τραγοῦδι, γιατί τὸ τραγοῦδι (σὰν κοινωνικὸ γεγονός ἐμφανῶς δ ρ α μ α τ ι κ ὸ) δίνει χωρὶς νὰ ζητάει συμπληρώματα. χορταίνει καὶ ἀχειραίνει τὸν ἄνθρωπο στὴν πραγματικὴ του κοινωνικὴ φύση, μπάζοντάς τον τελικὰ (ἀπαλλάσσοντάς τον δηλαδή ἀπὸ τὰ χρονικὰ ντυσίματα) ἐλθόντων στὴ φύση του, στὴ φύση. Ὁ Ἕλληνας τοῦ μερακιοῦ, ὁ τραγουδιστής, ὁ χορευτής, ἐκεῖνος ποῦ μέσα στὴν ὁμάδα (καὶ καθ' ἑαυτὸν ἀκόμη) δακρύζει σβήνοντας ἀπὸ φυσικὴ συνείδηση, αὐτὸς ὁ Ἕλληνας εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅσο ἄνθρωπος εἶναι στὸν ἔρωτα: «τὰ δύο σου χερσάλαμα/τ' ἀσήμε καὶ τὸ μάλαμα».

Σωκρ. Α. Σκαρτσῆς

Θούν. Σὲ μερικὲς περιπτώσεις δίνω περισσότερα κι ἴσως πάντα γιὰ κάποιο ἐσωτερικὸ λόγο. Πρέπει πάντως νὰ πῶ, πῶς μὲ περισσότερο χρόνο στὴ διάθεσή του μπορεῖ κανεὶς νὰ βρεῖ πῶς πολλὰ καὶ πῶς καλὰ παραδείγματα, καὶ ἀκόμη νὰ πολλαπλασιάσει τὶς ἀντιστοιχίες.

Τὰ τελευταῖα παραδείγματα τοῦ πρώτου μέρους κάνουν μιὰ σύντομη ἀναδρομὴ καὶ δείχνουν τὸ διπλὸ δρόμο τῆς ποίησης: ἐπανάληψη στίχου — ὡδὴ τριαδικῆς μορφῆς, ποὺ προτείνω νὰ σχετιστεῖ μὲ τὸ συνδυασμὸ στίχου καὶ γυρίσματος, ὅπως αὐτὰ τραγουδιῶνται: λέω δηλαδὴ μήπως καὶ ἡ ὡδὴ (καὶ ἡ λόγια καὶ ἀποφασιστικὰ πιά γ ρ α φ τ ῆ ποιήσῃ) ἔχει ἔντονα, δυναμικὰ δρῶντα στοιχεῖα προφορικῆς ποίησης. Ὅπως καὶ νὰ ᾖ, τὴν ἔμφαση τῇ δίνω στὴν πρώτη μορφή, τῇ σιχκὴ ἐπανάληψι, μὲ ἀκραῖο τῆς παράδειγμα τὸν Ὅμηρο, ποὺ ἀπλῶς ἀναπτύσσοντας σ' ἓνα θασμὸ μόνο μερικά ἀπὸ τὰ δυναμικὰ τῆς χαρακτηριστικὰ, μᾶς ἔδωσε τὴν μεγάλῃ του ποίηση. Ἡ ἰδέα μου, κιόλας, εἶναι πῶς στὸ δημοτικὸ τραγούδι ὅλα τὰ στοιχεῖα εἶναι πῶς ἰσχυρὰ καὶ ζωντανά, πῶς αὐτὸ εἶναι πῶς πρωτόγονο (μὲ τὴν εὐγενέστερη σημασία τοῦ ὄρου) ἀπ' τὸν Ὅμηρο καὶ πῶς λοιπὸν ὁ Ὅμηρος εἶναι ἀπλῶς ὑψηλὸ παράδειγμα ἐφαρμογῆς τῶν δεδομένων τῆς προφορικῆς ποίησης — τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ ποὺ εἶναι στὰ («μαῖρα κι ἄραχνα», νὰ θυμηθοῦμε τὴ γιαιὰ μας) χέρια μας, τώρα καὶ πάντα. Κι ἂς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ πῶ πῶς παίρνω πραγματικὰ τὴν εὐθύνῃ ὅλων αὐτῶν.

Τὸ δεύτερο μέρος δίνει ἀπλῶς ἐνδείξεις διαφόρων στοιχείων, μόνο γιὰ νὰ γίνῃ ἡ ἀναγκαστικὴ σύνδεση καὶ γιὰ νὰ μὴν ξεχνᾶμε τὴν ἀλήθεια τοῦ Ἑλληνας - ἀνθρώπου, ποὺ εἶναι ἡ πῶς ἀπλὴ ποὺ γίνεται.

Τὸ τρίτο μέρος δίνει μιὰ, πῶς σύντομη ἀκόμη, ματιὰ στὴν ἑλληνικὴ ποίηση. Ὁ ἀναγνώστης ἀνετα θὰ πολλαπλασιάσει τὰ παραδείγματα κι ἂς ἐπιμένει στὴ σύγκριση τῶν ἀρχαίων μὲ τὰ νέα δεδομένα. Ἀπ' ὀλόκληρῃ αὐτὴ τὴ μελέτῃ θὰ δοῦν ποικίλα συμπεράσματα. Ἄς ἐπιτραπῇ στὴν ΥΔΡΙΑ νὰ πεῖ, πῶς ὅποια κι ἂν εἶναι αὐτὰ, δὲ θὰ τῆς εἶναι ξένα.

Ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ μετάφραση τῶν ἀποσπασμάτων εἶναι προσωπικὴ, ἀλλίως σημειῶν τὸν μεταφραστή. Θυμίζω πῶς ὁ Ι. Κακριδὴς ἔχει ἀνιχνεύσει κιόλας τὸ τριαδικὸ σχῆμα τὸν Ὅμηρο.

Οἱ τίτλοι τῶν παραδειγμάτων περιγράφουν σύντομα τὰ βασικὰ τοὺς χαρακτηριστικά.

Ἡ ἀλλαγὴ τῶν παραδειγμάτων σημειώνεται μὲ ἀστερίσκο, ὅπου αὐτὸ βοηθεῖ τὸ διάγραμμα.

Δὲν σημειώνεται ἡ προέλευση γενικὰ στὰ δημοτικά, ἀρχαῖα καὶ νέα.

A

1. Ἐπιφωνηματικὲς φράσεις

ὦ πέπον — μῆτερ ἐμῇ
ἀδερφέ μου — μάνα μου

2. Οὐσιαστικὰ — ἀπαρίθμηση — σύνθετα — ἡμιστίχιο — γύρισμα

Δωτὼ τε Πρωτὼ τε, Φέρονσά τε, Δυναμένη (τε. (Σ 43)

Στὸ Βάλτο, στὸ Ξηρόμερο, στὴν Κατοχή, στὴ Χώρα;

* Ἔντος, φακῇ, τάχος, ἰχθύς, γογγυλὶς, σκόροδον, κρέας, θίννειον, ἄλμη, κρόμμινον, οξύλινος, ἐλαία, καπαρίσι, βολβός, μύκης.

* Ἐνθ' ἄρ' ἔην Γλαύκη τε Θάλειά τε Κυμο- (δόκη τε,

Νησαίη Σπειώ τε, Θόη θ' Ἀλὴ βοώπις, Κυμοδόη τε καὶ Ἀρτιάη καὶ Αἰμάνορεια, καὶ Μελίτη καὶ Ἰάρα, καὶ Ἀμφιόη καὶ (Ἀγανή,

Δωτὼ τε Πρωτὼ τε, Φέρονσά τε Δυναμένη (νη τε,

Δεξιμένη τε καὶ Ἀμινόμη καὶ Καλλιάνορεια, Δωρίς καὶ Πανόπη καὶ ἀγαλλιετὴ Γαλάτεια, Νημερτὴς τε καὶ Ἀφροδῆς τε καὶ Καλλιὰ (νασσα,

ἔνθ' ἔην Κλυμένη, Ἰάνειρά τε καὶ Ἰάνασσα, Μαῖρα καὶ Ὠρεΐθια, ἐνπλόκαμός τ' Ἀ- (μάλθεια,

(Σ 39—48)

* Τανύπεπλος — λιπαροζήμενος

* Σαφροῖδια, γόπες, γαῖρος, σαφδέλλες, μι- (ρίδες...

Μελιτζάνες, ντομάτες, μπάμες, ἀγανάρες, (ζουζιά...

Λουμίνα ἔχω, ρίγανη, τοῖά τοῦ Χελμού!...

* Ἐξζλησιὰ μολυβοτῇ, μολυβοζοντυλοπελεκητῇ.

— Ποιὸς τὴν ἐμολυβοζοντυλοπελεκησε;

— Ὁ γιὸς τοῦ μολυβοζοντυλοπελεκητῇ.

— Νὰ ἴδωμι καὶ ἐγὼ μολυβοζοντυλοπελεκη- (τῆς,

νὰ νὰ τὴν ἐμολυβοζοντυλοπελεκοῦσα!

* Μαυρομάτα μαυροματοῦσα καὶ ξανθὴ μαυροβεργολυγερῇ.

* Ἐξζχεται καλεῖ θεόν.

Ἐπιθι, κόρη, γέφυραν.

— Τίς τῆδε; — Πολλοὶ γάγαθοι.

Τοῖς δ' Ὀδυσσεὺς μετέειπε

οἶζια καὶ χοροὶ εἰσι

* μάνα μὲ τοὺς ἐννὰ τοὺς γιουὺς ὁ Φλώρος ὁ περήφανος.

* Ὅποιος τὸ κόβει κόβεται,

Τὸ νεοταξοφύλημα

ὅπως τὸ φάει πεθαίνει.

* Νεοταξοφιλημένη.

* Τῆς Μάνης πετροῦτὰ βουνά,

κλάφετε καὶ θορνήσετε,
ὅτι ἐσχάθη ὁ Διγενὴς
στοῦ Δράκου τὸ πηγάδι.

✧ Αὐταὶ ἀναζλίνεσθαι, θύραι — πλοῦτος
(γὰρ ἔσεισιν.
αὐτὴ δ' ἴστων ὑφαίνει — ἐπ' ἡλέκτρον δε-
(βαῦα.
αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ μῆρε κή — καὶ σπλάχνα
(πάσαντο,
μίστυλλον τ' ἄρα τᾶλλα — καὶ ἄμφ' ὄδε-
(λοῖσιν ἔπειραν,
ὤπτησάν τε περιφραδέως — ἐρύσαντό τε
(πάντα.
(Α 464—6)

Ἦ δ' αὐτοῦ τετάνυστο — περὶ σπείους
(γλαφυροῖο
ἡμερὶς ἡβώουσα —, τεθῆλει δὲ σταφυλῆσιν.
κοῖναι δὲ ἐξείης πύοντες — ῥέον ῥῶατι
(λενωῶ,
πλησία ἀλλήλων — τετραμμένα ἄλλυδις
(ἄλλη.
ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ — ἴου ἡδὲ σε-
(λίνου.
(ε 68—72)

✧ Ἀπὸ μακρὰ τοὺς χαιρετὰ — καὶ ἀπὸ κοντὰ
(τοὺς λέει.
κάνει τὸ σύγγεφο ἄλογο — καὶ τ' ἄστρο
(χαλινάρι.

✧ Ζεὺ ἄνα, — Δωδωναίε — — Πελαγισζέ —
(τηλόθι ναίων
(Π 233)

ὅμοι, — Τυδεὺς νιέ — — διαφρονος, —
(ἵπποδάμοιο (Α 370)

✧ Χρόνη — γὰρ πιάσε — τ' ἄλογο — — καὶ
(τήρα — στὸ διστά.
τὴν Ἀκριθὴ — τῆς Σκλήφαινας — — ἀνά-
(γερα — τὴν πάνε.

3. Τὰ δυὸ ἡμιστίχια ταυτόσημα

ἀλλ' ἔπι τοι καὶ ἐμοὶ θάνατος καὶ μοῖρα κρα-
(ταιή. (Φ 110)
γούσθας οἰζόνδε, φίλην ἐς πατρίδα γαίαν
(Ε 687)
ἄπρηκτον πόλεμον πολεμίζειν ἡδὲ μάχεσθαι
(Β 121)
οὐδὲ καταπύσσοντα, οὐδ' οὐκ ἐθέλοντα μά-
(χεσθαι. (Β 224)
αὐτὰρ ἐπεὶ οὐκ ὅμοσέν τε τελευτήσέν τε τὸν
(ὄρον (Β 378)
ἐσθιέται μοι οἶκος, ὄλωλε δὲ πόνοα ἔργα
(δ 318)
αὐτὰρ οἱ πρόφρονι ὑποθήσομαι, οὐδ' ἐπακύνω
(ε 143)
ἢ ἢδὲ θεθνάσι καὶ εἶναι Ἀΐδαο δόμοισιν
(ο 350)
Ἄο Γιάννης ἐξενίτευεν, ἐποίειν ξενιτείαν.
μᾶνα μὲ τούτους πολλοὺς ὑγιούς, μὲ τούτους πολ-
(λοὺς λεβέντες.
ὁ Κωνσταντῖνος ὁ μικρὸς, ὁ Μικροκωνσταν-
(τῖνος.
μὰ λυρὴν ἠνχομαγεῖ, μὰ λυρὴν πεθαίνει.

4. Προχώρημα τοῦ ἡμιστιχίου

Τληπόλεμον δ' Ἡρακλείδην, ἦν τε μέγαν τε
(Ε 628)
καὶ Αἴδην εἶδον, τὴν Τυνδαρέου παρὰκοῖτιν
(λ 298)
Ἐγὼ ἔμει ὁ Γιώργης τοῦ Γιαννιά, τοῦ πρό-
(του καπετάνιου.
κοιμᾶται ἡ καπετάνισσα, νύφη τοῦ Κοντο-
(γιάννη.

5. Ἀνάπτυξη τοῦ α' ἡμιστιχίου παρα- θετικά

Ἐνθ' ἔνι ξύμβλητο, κασιγνήτω θανάτοιο
(Ε 231)
γαῖα δ' ὑπεστενάχισε, Αἰὼς ὡς τεροπικροῦν
(Β 781)
τετρήχει δ' ἀγορῇ, ὑπὸ δὲ στεναχίζετο γαῖα
(Β 95)
οἰκαδὲ τ' ἐλθέμενα καὶ νόστιμον ἡμᾶς ἰδέ-
(σθαι (Θ 466)
ἦθελ' ἔτι ζῶειν καὶ ὄραν φάος ἡελίοιο (δ 540)
δαίτι τε τέρεται καὶ αἰδοῖς ὕμνον ἀκούειν
(Θ 429)
Σκοτίδιασε ἡ Μαυρομηλιά καὶ τῆς Μηλιάς ὁ
(κάμπος.
τὴν κόρη τὴ μονάκριβη, τὴ μοσχαναθρεμμένη.
καὶ ἀζώ τὸν ἄνεμο καὶ ἡχῶ, μὲ τὰ βουνὰ μα-
(λώνει.
μ' ἂν κάμει ὁ Θεὸς καὶ ἀνοίξει ἡ γῆς, νὰ βγῶ
(στὸν ἔξω κόσμο.
τρία χωριά μᾶς κλαίονται, τρία κεφαλοχώρια.

6. Δυὸ πράγματα, ἀναπτύσσονται στὸ 6' ἡμιστίχιο

Ἐριμόνην, Ἀσίην τε, βαθὴν κατὰ κόλπον
(ἐχούσας
Στὸν Ὀλύμπο, στὸν Κόλυμπο, ὅπου εἶναι οἱ
(Μοῖρες τῶν Μοιρῶν.

7. Ἐνα πρᾶγμα ἀναλύεται στὸ 6' ἡμι- στίχιο

Εἰπέ δὲ μοι γαίαν τε τε τῶν δῆμόν τε πόλιν
(τε (Θ 555)
Πᾶνε τὰ Σισμανόπουλα, ὁ Μῆτσος καὶ ὁ Γιαν-
(νάκης.

8. Δυὸ ἰσότιμα ἡμιστίχια

Οὐρεὰ τε σκιόεντα θάλασσά τε ἡχίησσα
(Α 157)
Κάστορά θ' ἵπποδάμον καὶ πύξ ἀγαθὸν Πό-
(λυδεύεα (λ 300)
Ἄο Κίσαμβος ρίχνει βροχὴ καὶ ὁ Ὀλύμπος τὸ
(χιόνι
εἶχε τὸ Μάρο Μπότσαρη τὸ Λάμπρο τὸν
(Κατσώνη.

9. Ἀντίθεση στὰ ἡμιστίχια

Ἐκ νεότητος ἔδοξε καὶ ἐς γῆρας τοῦ λυρῆναι.
(Ε 86)

παννύχως φερόμην, ἅμα ἡελίῳ ἀνιόντι...

(μ 429)

Ἄπο ψηλὰ νὰ γκρεμιστεῖ καὶ χαμηλὰ νὰ πέσει.
τῆς νύχτας οἱ ἀρματολοὶ καὶ τῆς αὐγῆς οἱ
(ζιλέφτες)

10. Στίχος μὲ τρία πράγματα

Ἀγησίλαός τε Προθοήνωρ τε Κλονίος τε
(B 495)

Κημοθόη τε καὶ Ἀκταίη καὶ Λιμνώρεα
(Σ 41)

ἔσεται ἢ ἥώς, ἢ δελίη, ἢ μέσον ἡμαρ
Ἐμπῆξ, ὁ Μάης, ἐμπῆξ· ὁ Μάης ἐμπῆξ· ὁ
(Μάης ὁ μήνας.)

τραβῶδ, Γαβρᾶ, τραβῶδ, Γαβρᾶ, νὲ Γαβρο-
(ζωιστανίνε.)

τὰ τέσσερα τὰ πέντε τὰ ἐννιάδεσφα,
κόρη χουσή, κόρη ἀργυρή, κόρη μαλαματένια.
λουλούδισε, λουλούδισε, λουλούδισέ μου, κόρη,
τῆς Καστοριάς, τῆς Ροδιναῖς καὶ τῆς Βλαχο-
(ζηλαιοῦλας.)

ἐνύχτωσε κι ἐβράδυνσε κι ὁ ἥλιος βασιλεύει.

11. α' ἡμιστίχιο: ἓνα — 6' ἡμιστίχιο: δύο

Κρίσάν τε ζαθήν τε Δανλίδα καὶ Πανοπήη
(B 520)

Ὅρσιλοχον μὲν πρῶτα, καὶ Ὅρμενον ἡδ' Ὅ-
(φελέστην
(Θ 274)

Βάστα, καμμένη Λιθαδιά, Μῶλο καὶ Μουντοῖν
(νίτσα.)

τὸν Κωσταντέλλο βάρεσαν, Σπαθιά καὶ Θα-
(νασοῦλα.)

12. α' ἡμιστίχιο: δύο — 6' ἡμιστίχιο: ἓνα

Κλήθηρ τ' αἰγείρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος
(ε 64)

Λίνδον, Ἰηλυσὸν τε καὶ ἀργινόνετα Κάμειρον
(B 656)

θεγατέρες τε νυοὶ τε καὶ αἰδοίη παράκοιτις
(γ 451)

Σὰ μῆλο, σὺν τριαντάφυλλο, σὰ νερατζιά
(χομμένη.)

τῇ Ζίχνα καὶ τὸ Χάντακα, τὸ ἔρημο τὸ Πράδι.
χωρὶς ψωμί, χωρὶς νερό, χωρὶς ὕπνο στὸ μάτι.

13. Στίχος μὲ τέσσερα πράγματα

Ξάνθε τε καὶ σὺ, Πόδαργε, καὶ Αἴθων Λάμπε
(τε διε (Θ 185)

Ἔνα μικρὸ μικρούτσικο, μικρὸ καὶ χαϊδεμένο.

14. Προχώρημα στὸ 6' ἡμιστίχιο μ' ἐπανάληψη

Στρίγγ' ἀποπομπεῖν, στρίγγ' ἀπὸ λαῶν.

Κι ἡ γλῶσσα του ἀηδονολαλεῖ, ἀηδονολαλεῖ
(καὶ λέγει.)

κάθε καμπάνα καὶ παπάς, κάθε παπάς καὶ
(διάκος.)

15. Προχώρημα μ' ἀρίθμηση

Ὁκτώ, ἀτὰρ μήτηρ ἐνάτη ἦν, ἥ τέρε τέκνα
(B 133)

Μάνα, μὲ τοὺς ἐννιά τοὺς γιούς καὶ μὲ τῇ
(μιά σου κόρη.)

16. Δεκαπεντασύλλαβοι (τροχαϊκοί — ἱαμβικοί)

Οἱ θ' Ὑπηρεσίαν τε καὶ αἰπεινὴν Γονόεσσαν
(B 573)

τῶν μὲν ἄρ' Ἀμφίμαχος καὶ Νάστης ἡγήσα-
(σθην
(B 863)

ἤλασε Γυραῖν πέτρην, ἀπὸ δ' ἔσχισεν αὐτὴν
(δ 507)

τύνη δ' ἔστηκας ἀτὰρ οὐδ' ἄλλοισι κελεῖεις
(E 485)

Καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα
(A 201)

ὦμόν δεβρώθοις Πριάμον Πριάμοί τε παῖδας
(A 35)

τοῖς δ' Ὀδυσσεὺς μετέειπε συνδότεω πειρητίζων
(Ξ 459)

οἰκία καὶ χοροὶ εἰσι καὶ ἀντολαὶ Ἥελιοιο
(μ 4)

17. Προχώρημα (δραματικό) σὲ δεύτερο στίχο

— Ποῦ μοι τὰ ρόδα τοῦ μοι τὰ ἴα, τοῦ μοι
(τὰ καλὰ σέλινα.)

— Ταδὶ τὰ ρόδα, ταδὶ τὰ ἴα, ταδὶ τὰ καλὰ
(σέλινα.)

— Μὴν ὁ Καλύβας ἔρχεται, μὴν ὁ Λεβεντο-
(γιάννης.)

— Νοῦδ' ὁ Καλύβας ἔρχεται, νοῦδ' ὁ Λεβεν-
(τογιάννης.)

18. α' στίχος: δύο — 6' στίχος: ἓνα

Κάλπεσ' ἀπ' ἰκρίοφιν, λίπε δ' ὅστέα θυμὸς
(ἀγῆνωρ.)

Ζεὺς δ' ἄμυδις βρόντησε καὶ ἔμβαλε νῆι κε-
(ραννόν. (μ 414—5)

ἐν δὲ λέβητι πέσε κνήμη, κανάχησε δὲ χαλκός.
ἄψ' δ' ἑτέρωσ' ἐκλίνθη, τὸ δ' ἐπὶ χθονὸς ἔ-
(ξέχυθ' ἔδωκε. (Z 469—70)

Ἐσύρανε τὰ ρέματα ἐσύραν τὰ λαγκάδια,
κι ἐκόπησε τὸ πέραςμα κι ἐκόπη τὸ γιοφύρι.

κάνουν οἱ βλάχοι νιά χαρά, παντρεύουν νιά
(ζοπέλα)

καὶ τὴν ἐπαίρνουν καὶ τὴν πᾶν στὰ πράσινα
(λιβάδια.)

19. Προχώρημα σὲ δεύτερο στίχο μ' ἐπανάληψη

Δῶμα προσετραπόμεσθ' ἀνδρὸς μέγα δύνα-
(μένοιο,

ὅς μέγα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει, ὄλβιος
(ἀεὶ.)

τῶν μὲν ἄρ' Ἀμφίμαχος καὶ Νάστης ἡγήσά-
(σθην,
Νάστης Ἀμφίμαχος τε, Νομίονος ἀγλαὰ τέ-
(ζνα. (B. 870—1)
τῶν αὐθ' Ὑρταζίδης ἦρχ' Ἄσιος, ὄρχαμος
(ἀνδρῶν,
Ἄσιος Ὑρταζίδης, ὅν' Ἀρίσθηθεν φέρον ἱπ-
(ποι (B 837—8)
οἱ δ' ἄρ' ἔσαν δίδυμοι· ὁ μὲν ἔμπεδον ἡνιό-
(χευεν,
ἔμπεδον ἡνιόχενεν, ὁ δ' ἄρα μάλιστα κέλευεν.
(Ψ 641—2)
ἀμφοτέρωσι δὲ τοῖσιν ἀεικέα πότμον ἐφῆζεν,
ὥς Ὅδονσεὺς ζείνοισιν ἀεικέα πότμον ἐφήσει.
(ρ 130—1)
πρὶν τλαίῃ πάσασθαι ἐδὴτύως ἥδ' ἐ ποτῆτος,
πρὶν λύσασθ' ἐτάρους καὶ ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἰδέ-
(σθαι; (κ 384—5)
σκιζομένην Διὶ πατρί, χόλος δέ μιν ἄγριος ἦρει.
Ἡρῆ δ' οὐκ ἔχαδε στήθος χόλον, ἀλλὰ προ-
(σηύδα. (Θ 460—1)

Ἐγὼ ἓμ' αὖ ὁ Παῦλος ὁ Μελάς, τῆς Καστοριάς
(καμάρι,
τῆς Καστοριάς, τῆς Ροδιναῖς καὶ τῆς Βλα-
(χοκκλησιούλας.
πῆραν ἄσπρα, πῆραν φλουριά, πῆραν μαργα-
(ριτάρια,
πῆραν τοῦ Νόβα τὰ παιδιὰ, τοῦ Νόβα τὴ γυ-
(ναῖα.
γείραν τ' ἀτόσκια, γείρανε, Δελούδω, στήν
(αὐλή σου,
καὶ σύ, Δελούδω, νύχτωσες, στὸ μύλο μὴν πη-
(γαίνεις,
δὲν ζελαηδοῦσε σάν πουλί, μὴδ' σάν χελιδόνα,
μόν' ἔξελάηδει καὶ ἔλεγε μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα.
γιαὶ πάντε με καὶ σύρτε με ψηλὰ σὲ μιὰ ρα-
(χούλα,
ζήψτε κλαδιὰ καὶ στρώστε μου καὶ βάλτε με
(νὰ κάτσω.

τέσσαρες σὺν τέσσαρες γέννηζαν ὀχτὼ
καὶ ἓνας ὁ μικρότερος γέννηζαν ἐννὰ.

20. Ἀπ' τὸν ὀκτασύνλλαβο στὸν δεκα- πεντασύνλλαβο

Σῶκα, καλὰ σῶκα,
πάρε, κυρά μου, σῶκα.

τὰ δυὸ σου χέρια πῆρανε
βεργοῦλες καὶ μὲ δείρανε.
μοῖρα μάτια στὸ ποτήρι
καὶ ἄλλα δυὸ στὸ παραθύρι.
Σάν τοῦ παιδιοῦ τὴ μυροδιὰ κλαράκι δὲν τὴν
(ἔχει,
μῆτε ὁ φιλὸς βασιλικὸς καὶ μῆτε ἡ ματζου-
(ράνα,
μόνο τὸ μοσχολίβανο, ποὺ τὶς χόρουν οἱ παπᾶδες,
τὸ βάνουνε στὸ θνιματὸ δεσποτικὴς γιορτάδες.

Γιωργάκη μου, ἀφέντη μου,
γλέντι, παιγνίδι τοῦ σπιτιοῦ,

ξεφάντωμα τοῦ τραγεῖοῦ,
μάτια μου, μοιρολιάκι μου
καὶ ἀσπιοκαυτηλιάκι μου!

(Δὲς γενιὰ τὸν μανιάτικο ὀκτασύνλλαβο,
πρωτόγονο στὴ φύση του· τὸ τέλειωμα μὲ τὸ
πρῶτο ἡμιστίχο, κυρίως στὰ χρησιμὰ πρόσε-
ξε τὸ βάρος τοῦ α' ἡμιστίχου καὶ τὴ μετά-
βασή του μὲ τὸ β' ἡμιστίχο στὸ δεῦτερο
στίχο).

21. α' ἡμιστίχο: ἓνα — β' ἡμιστίχο: ἓνα.

δεύτερος στίχος: ἀνάπτυγμα β' ἡ-
μιστιχίου

Οἰνοπίδην θ' Ἐλενον, καὶ Ὁρέσβιον αἰολομί-
(τρην,
ὅς ρ' ἐν Ἐλῇ, ναίεσσε, μέγα πλούτοιο μεμη-
(λώς. (E 708)
Προσχόνα, Γρίβα, στήν Τουρκιά, προσκόνα
(στόν Φερίκη,
νὰ σοῦ χαρίσει τὴ ζωή, νὰ γένοινε καὶ φίλοι.

22. Τριαδικὸ σχῆμα: α' στίχος: δύο — β' στίχος: ἓνα ἀνεπτυγμένο

Καὶ μέλι ἐν ζοτῦλῃ καὶ ἔλαιον ἀποφῆσασθαι,
καὶ κύλιζ' εὐζώροιο, ὅπως μεθύουσα καθεύδῃ.
οἱ τε Πλάταιαν ἔχον ἡδ' οἱ Γλίσαντ' ἐνέ-
(μυνοτο,
οἱ θ' Ἐποθήβας εἶχον, ἐνκτίμενον πτολίεθρον
(B 504—5)
οἱ θ' εἶχον Τρίκκην καὶ Ἰθώμην κλωμαζόεσ-
(σαν,
οἱ τ' ἔχον Οἰχαλίην, πόλιν Εὐρύτου Οἰχαλίης
(B 729—30)
ἄλλον ζῶν ἔχουσα νεούτατον, ἄλλον ἄοντον,
ἄλλον τεθνηῶτα κατὰ μόθον ἔλκε ποδοῖν.
(Σ 536—7)

ἄσπρα δὲ δὴ προέβηκε, παρῶχενεν δὲ πλέον
(νύξ
τῶν δύο μοιράων, τριτάτῃ δ' ἔτι μοῖρα λέλει-
(πται (K 252—3)

στρεπτή δὲ γλώσσ' ἐστὶ βρωτῶν, πολλὰ δ'
(ἐνι μῦθοι
παντοῖοι ἐπέων δὲ πολὺς νομός· ἐνθα καὶ ἐνθα.
(T 248—9)

μηδὲ τί μ' αἰδόμενος μελίσσσο μηδ' ἐλεάρων,
ἀλλ' εὖ μοι κατάλεξον, ὅπως ἦντησας ἐπωπῆς.
(δ 326—7)

τὴν μὲν φᾶρος ἔχουσιν ἐνπληνὲς ἡδὲ χιτῶνα,
τὴν δ' ἐτέρην χιτῶν πυκνὴν ἅμα' ὅσασσε
(κομίζειν. (ν 67—8)

χῆνες μὲν μνηστῆρες, ἐγὼ δὲ τοι αἰετὸς ὄρνις
ἢ πάρος, νῦν αὖτε τὸς πόσις εἰλήλουθα.
(τ 548—9)

Παράδες θέλουν τὰ παιδιὰ, φλουριά τὰ πα-
(λιζάρια
καὶ ἀτός μου θέλω τὴν κυρά.

ποῦ ἦταν μικρὸς στὰ γράμματα, μικρὸς στὰ
(πινακίδια
καὶ τώρα στὰ γεράματα ἐβγῆζε πρῶτος κλέ-
(φτης

πασὸς λογιέται ὁ Κωνσταντῆς, Μπενάκης μου-
(σελῆμης
καὶ ὁ Γιαννάκης Κρεβατᾶς κατὴς γιὰ νὰ τοὺς
(χρῆνει.

κι ἡ Διάκουρα τῆς Λιβαδιᾶς κι ἡ Γκιόγα τῶν
(Σαλῶνων
καὶ τὰ Βαρδούσια τὰ ψηλὰ λένε τῆς Κατα-
(δόθρας.

τὸ Μά' μηλιὰν ἐφύτεψε, τὸ Μά' γεναίκα
(παίρνει,
τὸ Μά' τὸν ἤρθεν ὁρισμὸς νὰ πάει στὸ σεφέρι.
ὁ ἕνας πῆγε στὸ νερό κι ἄλλος φοιμὶ νὰ φέρει
κι ὁ τρίτος ὁ καλύτερος στέκεται στὸ ντου-
(φέκι.

τὸ 'να τηράει τὰ Γιάννινα, τ' ἄλλο τὸ Καζο-
(σούλι,
τὸ τρίτο τὸ καλύτερο μοιρολογᾷ καὶ λέει.

πῶς λάμπ' ὁ ἥλιος τοῦ Μαγιοῦ, τ' Αὐγούστου
(τὸ φεγγάρι,
ἔτσι ἔλαμπε κι ἡ Διάκαινα μέσα στοὺς Ἀρβα-
(νίτες.

τὰ σέλινά εἰν' τὰ δάκρυα μου, τὰ πρῶσα εἰν'
(ὁ καημὸς μου,
τὰ καρποφύλλια τὰ καλὰ εἰν' ὁ ἀποχωρισμὸς
(μου,

23. α' στίχος: ἕνα — β' στίχος: δύο

Καὶ ρ' ὡς οὖν ἐννόησε θεᾶς περικαλλέα δει-
(ρὴν,
στήθεά θ' ἱμερόεντα καὶ ὅματα μαρμαίροντα
(Γ' 396—7)

κλαῖε μὲν Ἀργεῖα Ἑλένη, Διὸς ἔγεγαυῖα,
κλαῖε δὲ Τηλέμαχος τε καὶ Ἀτρεΐδης Μενέ-
(λαος
(δ' 184—5)

Ἐσώσανε τὴν κλεφτουριά, τοὺς μαύρους Ἄν-
(δρουτσαίους,
τὸ Δρόσο τὸν περήφανο, τὸ Γιώργο Μωραΐτη..
καὶ τὸ φεγγάρι ν-ἔσκυψε, τῆς θάλασσας τὸ
(εἶπε,
θάλασσα τὸ εἶπε τοῦ κουπιοῦ καὶ τὸ κουπί
(τοῦ ναυτή.

ἀθιβολὲς δὲν εἶχανε κι ἀθιβολὲς ἐφέραν
γιὰ τς ὁμορφες γιὰ τς ἀσχημες ἐκείνη τὴν ἡ-
(μέρα.

24. α' ἡμιστίχιο: δύο — β' ἡμιστίχιο: ἕνα.

δεύτερος στίχος: ἀνάπτυγμα β' ἡ-
μιστιχίου

* Ἀγριὸς ἦδε Μέλας, τρίτατος δ' ἦν ἱππότης
(Οἶνέυς;

πατὴρ ὁμοῖο πατὴρ ἀρετῇ δ' ἦν ἑσχατος ἄλ-
(λων.

(Ξ 117—8)

Λεδέντες δυό, λεθέντες τρεῖς, λεθέντες ποῦ
(περνᾶτε,
μὴν εἶδετε τὸν Κωνσταντᾶ στοὺς κάμπους κα-
(δαλάρη;

25. α' στίχος: τρία — β' στίχος: ἕνα ἀνεπτυγμένο

* Ἡ Αἴας ἡ Ἰδομενεύς, ἡ δῖος Ὀδύσεος
ἡ ἐ σύ, Πηλεΐδη, πάντων ἐκπαγλότητ' ἀνδρῶν!
(Α' 145—6)

Τρεῖς Ἀντηνορίδας, Πόλυβον καὶ Ἀγήνορα
(δῖον,
ἡΐθεδν τ' Ἀκάμαντα, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν.
(Λ' 59—60)

Σημαίνει ὁ Θεός, σημαίνει ἡ γῆ, σημαίνουν
(τὰ ἐπουράνια,
σημαίνει κι ἡ ἁγία-Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι.
Φύσα βοριά, φύσα καιρέ, φύσα καλὲ μου ἄ-
(γέρα,
φύσα κι ἀγέρι στὰ παιδιὰ τοῦ Κιοῦλκα τοῦ
(Λεδέντη

26. α' στίχος: τρία — β' στίχος: ἀνά-πτυγμα

Λίγξε διός, νευρὴ δὲ μέγ' ἴαχεν, ἄλτο δ' δι-
(στός
ὀξυβελῆς, καθ' ὁμίλον ἐπιπτέσθαι μενεαίνων
(Δ' 125—6)

Φαίδρων τε Πρόεινιν τε καλὴν τ' Ἀριάδων,
κούρων Μίνως ὀλοόφρονος.
(λ' 321—2)

Τὸν Τόζκα καὶ τὸν Μάνταλο νὰ βρῶ καὶ τὸν
(Μπισστέκη,
ποὺ πολεμοῦν μὲ τὴν Τουρκιά καὶ μὲ τοὺς
(Ἀρβανίτες.

μὲ γέλασεν ἡ χαραυγὴ, τ' ἄστρι καὶ τὸ φεγ-
(γάρι
καὶ βγῆκα νύχτα στὰ δουνά, ψηλὰ στὰ κορ-
φοδούνια.

27. α' στίχος: τέσσερα — β' στίχος: ἕνα ἀνεπτυγμένο

Τερψιχόρη τ' Ἐρατῶ τε Πολύμνια τ' Οὐρα-
(νὴ τε.
Καλλιόπη θ'. ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἀπα-
(σέων
(Ἡσίοδος, Θεογονία 789)

Εἶχε μηλιὲς καὶ κυδωνιὲς καὶ δάφνια καὶ μυρ-
(σίνια,
μὰ μιὰ μηλιά, χαμομηλιά ν-ἐψήθη καὶ μαράνθη

28. Προχώρημα σὲ τρίτο στίχο μὲ συνέ-χιση τοῦ τριαδικοῦ σχήματος

* Ἡ τὰν θύραν φέρωμες ἡ θοῦπέρθυρον
ἡ τὰν γυναῖκα τὰν ἔσω καθημέναν.
μικρὰ μὲν ἐστί, ραδίως νιν αἴσομες.

οὐν δ' ἔπεσον μεγάλῳ πατάγῳ, θράχε δ' εὐ-
 ἀμφι δὲ σάλπιγξεν μέγας οὐρανός. ^{(ρεῖα χθών·}
 (Ζεὺς,
 ἤμενος Οὐλύμπῳ· ἐγέλασσε δὲ οἱ φίλον ἦτορ.
 (Φ 387—9)
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθεν
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέ-
 ῥκος δεινότατος πέλει μακάρεσσι θεοῖσιν.
 (ε 184—6)
 Νὰ τὴν ξυπνήσω σκιάζομαι, νὰ τῆς τὸ πῶ φο-
 (δοῦμαι,
 νὰ μάσω μοσκοκάρυδα νὰ τὴν πετροβολήσω
 ἴσως τὴν πάρει ἢ μυρουδιά, ἴσως νὰ τὴν ξυ-
 (πνήσει.

δῆκε ὁ ἥλιος κόκκινος καὶ τὸ φεγγάρι μαῦρο
 κι ἐκεῖο τ' ἀστέρι τὸ λαμπρό, ποῦ πάει νὰ
 (βασίλεψει
 κι οἱ κλέφτες τὸ καρτέρεσαν καὶ τὸ συχνορω-
 (τάνε.
 τό 'να τὸν παίρνει ξώπλata καὶ τ' ἄλλο μὲς
 (στὴ μέση,
 τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ τὸν πῆρε μὲς στὰ
 (στήθη),
 τὸ στόμα του αἷμα γέμισε, τ' ἀχειλί του φαρ-
 (μάκι.

29. Προχώρημα στὴν ποίηση: τυπικὰ παραδείγματα ΟΜΗΡΟΣ

Κεῖτο παρὰ μνηστῇ ἀλόχῳ καλῇ Κλεοπάτρῃ,
 κούρῃ Μαρπησσης καλλισφύρου Εὐηνίνης,
 'Ἰδεὼ θ', ὅς κάρτιστος ἐπιχθονίων γένετ' ἀν-
 (δρῶν.
 (I 555—8)
 αὐτὰρ ἐπεὶ σπεῖσάν τε πῖον θ' ὅσον ἤθελε
 (θυμός,
 οἱ μὲν κακκεῖοντες ἔβαν οἰκόνδε ἑκαστος,
 αὐτὰρ ὁ ἐν μεγάρῳ ὑπελείπετο δῖος Ὀδυσ-
 (σεύς,
 πὰρ δὲ οἱ Ἀρήτη τε καὶ Ἀλκίνοος θεοειδής.
 (η 228—31)
 3ῃ δὲ διὰ προμάχων, κεκορυθμένος αἶθοπι
 (χαλκῷ.
 :αὶ τότε ἄρα Κρονίδης ἔλετ' αἰγίδα θυσανό-
 (εσσαν,
 μαρμαρέην· Ἰδὼν δὲ κατὰ νεφέεσσι κάλυψεν,
 ἀστράφας δέ, μάλα μεγάλ' ἐκτύπε, τὴν δ' ἐ-
 (τίναξεν·
 νίκην δὲ Τρώεσσι δίδου, ἐφόδῃσε δι' Ἀχαιούς
 (Ρ 591—6)
 οἳ δ' Ἀργος τ' εἶχον, Τίρυνθὰ τε τειχιόεσ-
 (σαν,
 Ἑρμιόνην, Ἀσίνην τε, βαθὺν κατὰ κόλπον
 (ἐχούσας,
 Τροίζῃν, Ἡϊόνας τε καὶ ἀμπελόεντ' Ἐπίδau-
 (ρον,
 οἳ τ' ἔχον Αἰγιναν, Μάσητά τε, κοῦροι Ἀ-
 (χαιῶν·
 τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης,
 καὶ Σθένηςλος, Καπαῆος ἀγακλειτοῦ φίλος
 (υἱός·

τοῖσι δ' ἄμ' Εὐρύαλος τρίτατος κῖεν, ἰσόθεος
 (φῶς,
 Μηκιστέος υἱὸς Ταλαῖονδαιο ἀνακτος.
 συμπάντων δ' ἡγεῖτο βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης.
 (Β 559—68)

αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν ρόον Ὀκεανοῖο
 νηὺς, ἀπὸ δ' ἴκετο κῦμα θαλάσσης εὐρυπύροιο
 νῆσον τ' Αἰαῖν, ὅθι τ' Ἡοῦς ἡριγενείης
 οἰκία καὶ χοροὶ εἰσι καὶ ἀντολαὶ Ἥελίοιο,
 νῆα μὲν ἐνθ' ἑλθόντες ἐκέλσαμεν ἐν ψαμά-
 (θοισιν,
 ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βῆμεν ἐπὶ ρηγμῖνι θαλάσσης·
 ἔνθα δ' ἀποβρίξαντες ἐμείναμεν Ἡῷ διαν.
 ἤμος δ' ἡριγένεια φάνη ροδοδάκτυλος Ἥως,
 δὴ τότε ἔγῳ ἐτάρους προῖεν ἐς δώματα Κίρ-
 (κης

οἰσέμεναι νεκρόν, Ἑλπήνορα τεθνηῶτα.
 φιτροὺς δ' αἴψα ταμόντες, ὅθ' ἀκροτάτῃ πρό-
 (εχ' ἀκτῇ,
 θάπτομεν ἀχνύμενοι θαλερόν κατὰ δάκρυ χέ-
 (οντες.

αὐτὰρ ἐπεὶ νεκρὸς τε κἀν καὶ τεύχεα νεκροῦ,
 τύμβον χεύαντες καὶ ἐπὶ στήλῃν ἐρύσαντες
 πῆξαμεν ἀκροτάτῳ τύμβῳ ἐνῆρες ἐρετμόν.
 (μ 1—15)

ΔΗΜΟΤΙΚΑ

—Μῆνα δουβάλια σφάζονται, μῆνα θεριά μα-
 (μαλώνουν;

—Κι οὐδὲ δουβάλια σφάζονται κι οὐδὲ θεριά
 (μαλώνουν,
 ὁ Μπουκουβάλας πολεμᾷ μὲ χλίους πεντα-
 (κόσιους.

Τὴ μιὰ τὴ λένε θαμπακιά, τὴν ἄλλῃ κρύα
 (δρύση,

τὴν τρίτῃ τὴν καλύτερῃ τὴ λένε κυπαρίσσι.
 Νὰ φίληγα τὴ θαμπακιά, νὰ πῶ νερό ἀπ' τὴ
 (δρύση,

νὰ ἴστρωνα νὰ κοιμόμουνα κοντὰ στὸ κυπα-
 (ρίσσι.

Ἔνας καλὸς ἀρματολὸς κι ἔμορφο παλικάρι
 τὸν ἴσκιο - ἴσκιο πάγαινε κι ὅλο τὴ ρίζα ρίζα,
 νὰ μὴν τὸν κάψει ὁ κορνιαχτός καὶ τὸν μαρά-
 (νει ὁ ἥλιος

Ἔνα κομμάτι σύγνεφο κι ἕνα κομμάτι ἀντάρα
 ξεδγαίνει ἀπὸ τὰ Τρίκκαλα, π' τοῦ Νοταρᾶ
 (τὰ σπῖτια.

Ἄλλος τὸ λέει σύγνεφο κι ἄλλος τὸ λέει ἀν-
 (τάρα,
 Κεῖνο δὲν εἶναι σύγνεφο, κεῖνο δὲν εἶναι ἀν-
 (τάρα,
 μόν' εἶναι τ' Ἀρχοντόπουλο ποῦ πάει νὰ πο-
 (λεμήσει.

—Ποιὸς εἶδε ἥλιο ἀποβραδιοῦ κι ἄστρο τὸ με-
 (σημέρι,

ποιὸς εἶδε τὸν Καράμπελα, τὸν καπετὰν Θa-
 (νάση.

—Ἐγὼ εἶδα ἥλιο ἀποβραδιοῦ κι ἄστρο τὸ με-
 (σημέρι
 ἐγὼ εἶδα τὸν Καράμπελα, τὸν καπετὰν Θανάση

στὸ χάνι στὴ Βελανιδιά, στὸ χάνι στὸ Δερ-
 (θένι.
 Πέντε χαντζήδες τὸν κερναῖν καὶ τρεῖς τὸν
 κουβεντιάξουν·
 μὰ ἕνας χαντζής, καλὸς χαντζής, κρυφὰ τὸν
 (κουβεντιάζει.
 Ποτίζει δέντρα καὶ μηλιές, μηλιές καὶ κυδω-
 (νίτσες
 καὶ μιὰ μηλιά, γλυκομηλιά δὲν σώνει νὰ πο-
 (τίσει.
 Ἄλλη μηλιά τὴν ἐρωτᾷ κι ἄλλη μηλιά τῆς
 (λέγει·
 —Μηλιά, τὰ μῆλα σὲ θαρροῦν ἢ ὁ καρπὸς σὲ
 (θλάφτει
 ἢ ὁ περιβολάρχης σου νερό δὲν σὲ ποτίζει;
 —Μηδὲ τὰ μῆλα μὲ θαρροῦν μηδ' ὁ καρπὸς μὲ
 (θλάφτει
 μηδ' ὁ περιβολάρχης μου νερό δὲν μὲ ποτίζει,
 μονάχα στὴ ριζούλα μου ἀντρώγουν· εὐλογη-
 (θη...
 Ὁ Σῦρος ἀπὸ τὴ Σερβιά κι ὁ Νάνος ἀπ' τὴ
 (Βέρροια,
 κονάκια ἔχουν στὴν Τσαπουρνιά, κονάκια στὰ
 (Κανάλια,
 κονάκια ἔχουν στὴν Κερασιά, σ' ἐνοῦ παπᾶ
 (τὸ σπίτι·
 —Παπά, ψωμί, παπά, κρασί, παπά, ταγὴ τ'
 (ἀλόγου,
 παπά, φέρε τὴν κόρη σου, τὴ θέλει ὁ καπε-
 (τάνιος.
 —Ἐγὼ ψωμί, ἐγὼ κρασί, ἐγὼ ταγὴ τ' ἀλόγου,
 ἢ κόρη μου δὲν εἶν' ἐδῶ, τὴν ἔστειλα στ' ἀμ-
 (πέλι.
 Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἀπέπει.
 τὸ γιὰ κι ἡ κόρη πῶρεται, τὰ μῆλα φορτω-
 (μένη.
 Φέρνει τὰ μῆλα στὴν ποδιά, τὰ κίτρα στὸ
 (μαντήλι...
 Γυναίκεια φόρια φόρεσε, γυναίκεια πασσομα-
 (κια,
 γυναίκεια πάει στὴν ἐκκλησιά, γυναίκεια
 (προσκυνάει,
 γυναίκεια παίρνει ἀντίδερὸ ἀπ' τοῦ παπᾶ τὸ
 (χέρι,
 γυναίκεια θῆκε κι ἔκατσε στῆς Ἐκκλησιᾶς
 (τὴν πόρτα,
 κι ἀπλωσε τὰ ξανθὰ μαλλιά, καὶ κλαῖν τὰ
 (μαῦρα μάτια.
 Ὁ Διγενὴς ψυχομαχεῖ κι ἡ γῆς τότε τρομάσ-
 (σει.
 Βροντᾷ κι ἀστράφτει ὁ οὐρανὸς καὶ σειέτ' ὁ
 (ἀπάνω κόσμος
 κι ὁ κάτω κόσμος ἄνοιξε καὶ τρίζουν τὰ θε-
 (μέλια
 κι ἡ πλάκα τὸν ἀνατριχίᾳ πῶς θὰ τότε σκε-
 (πάσει,
 πῶς θὰ σκεπάσει τὸν ἀητό, τοῦ γῆς τὸν ἀν-
 (τρεπωμένο.
 Σπίτι δὲν τὸν ἐσκέπαζε, σπήλιο δὲν τὸν ἐ-
 (χώρει.
 τὰ ὄρη ἐδιασκέλιζε, βουνοῦ κορφὲς ἐπήδα,

χαράκι' ἀμαθολόγανε καὶ ριζιμὰ ξεκούνει.
 Στὸ δίτσιμά ἔπιανε πουλιά, στὸ πέταμα γε-
 (ράκια,
 στὸ γλάκιο καὶ στὸ πήδημα τὰ λάφια καὶ τ'
 (ἀγρίμια.
 Ζηλεύει ὁ Χάρος, μὲ χωσιὰ μακρὰ τότε θυ-
 (γλίζει
 κι ἐλάδωσέ του τὴν καρδιά καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ
 (πῆρε.
 Λάμπουν τὰ χιόνια στὰ βουνὰ κι ὁ ἥλιος στὰ
 (λαγκάδια,
 λάμπουν καὶ τ' ἀλαφρὰ σπαθιά τῶν Κολοκο-
 (τρωναίων,
 πῶχουν τ' ἀσῆμια τὰ πολλὰ, τίς ἀσημένιες
 (πάλες,
 τίς πέντε ἀράδες τὰ κουμπιά, τίς ἐξὶ τὰ τσα-
 (πράζια·
 ὅπου δὲν καταδέχονται τὴ γῆς νὰ τὴν πατή-
 (σουν.
 Καβάλα τρῶνε τὸ ψωμί, καβάλα πολεμᾶνε,
 καβάλα πᾶν στὴν ἐκκλησιὰ καβάλα προσκυ-
 (νᾶνε,
 καβάλα παίρν' ἀντίδερὸ ἀπ' τοῦ παπᾶ τὸ
 (χέρι.
 Φλωριά ρίχνουν στὴν Παναγιά, φλωριά ρί-
 (χνουν στοὺς ἁγίους.
 καὶ στὸν ἀφέντη τὸ Χριστὸ τίς ἀσημένιες πᾶ-
 (λες.
 «Χριστέ μας, δλόγα τὰ σπαθιά, δλόγα μας
 (καὶ τὰ χέρια».
 Κι ὁ Θεοδώρακς μίλησε, κι ὁ Θεοδώρακς
 (λέει...
 Πέντε χιλιάδες πρόβατα καὶ τρεῖς χιλιάδες γί-
 (δια,
 τρία ἀδερφάκια τὰ φυλᾶν, τὰ τρία ἀγαπη-
 (μένα.
 Τὸ ἕνα ἀγαπάει τὴν κλεψιά, τ' ἄλλο τὰ μαῦρα
 (μάτια,
 καὶ μένει ὁ Γιάννης μοναχὸς στὰ γιδοπρόδα-
 (τά του.
 Κι ἡ μάνα του τοῦ ἔλεγε κι ἡ μάνα του τοῦ
 (λέει.
 —Φύλα, Γιάννη μ', τὰ πρόβατα, φύλα, Γιάν-
 (νη μ', τὰ γίδια·
 σὲ μονοδέντρι μὴ σταθεῖς, σὲ πεῦκο μὴ σταλι-
 (σεις
 κι ἀπάνου σὲ ξερὴ κορφὴ φλουέρα μὴ λαλή-
 (σεις.
 Κι ὁ Γιάννης ἐπαράηκουσε τῆς μάνας του τὰ
 (λόγια.
 Σὲ μονοδέντρι, στάθηκε, σὲ πεῦκο πάει, στα-
 (λίζει
 κι ἀπάνω σὲ ξερὴ κορφὴ λαλάει τὴ φλουέρα.
 Καὶ θγαίν' ἡ Λάμια τοῦ γιालοῦ κι ἡ Λάμια
 (τοῦ πελάου·
 —Λάλα το, Γιάννη μ', λάλα το, τ' ὄριο σου
 (τὸ τραγούδι,
 κι ἂν σ' ἀποστάσω λάλημα, ν-ἐγὼ θὲ νὰ σὲ
 (φάω.
 κι ἂν μ' ἀποστάσεις στὸ χορό, Γιάννη μου,
 (νὰ μὲ πάρεις.

Σαράντα μέρες λάλαγε, πέσαν τὰ δάχτυλά
(του,
κι ἀπάνω στίς σαράντα δυὸ τῆς παίρνει τὸ
(μαντήλι.
(δὲς ΥΔΡΙΑ 8)

30. Ἀπὸ τὶς πρῶτες δραματικὲς μορφές ὡς τὴν ἀφήγηση

Στιχικὴ καὶ στροφικὴ ποίηση

- ★ Ἥλιος Ἀπόλλων, ὁ δὲ γ' Ἀπόλλων ἥλιος.
- ★ Ἰερὸν ἔτεκε πότνια κοῦρον
Βριμῷ βριμόν.
- ★ Ἀμές πόκ' ἤμες ἄλκιμοι νεανίαι.
- ★ Ἀμές δὲ γ' εἰμές· αἱ δὲ λῆς, αὐγάξεο.
- ★ Ἀμές δὲ γ' ἔσσόμεθα πολλῶ κάρρονες.
- ★ Ποιὸς εἶδε πράσινο δεντρί
— Μαυροματοῦσα καὶ ξανθὴ —
νά 'χει γεράνια φύλλα
— μαῦρα μάτια, μαῦρα φρύδια —
- ★ Σὲ ὦραϊ —
— Μαῦρα, γλαρά μου μάτια —
Σὲ ὦραϊο περιδόλι
Σὲ ὦραϊο περιδόλι
ἀγαπῶ ἕνα χελιδόνι.
- ★ Ἀνάμεσα τρεῖς θάλασσες,
— Τριανταφυλλάκι μ' κόκκινο —
πύργος θεμελιωμένος.
- Νεράτζι μου γραμμένο —
κι ἀπάνω κόρη κάθητο
— Τριανταφυλλάκι μ' κόκκινο —
καὶ τὰ φλουριά ἀρμαθιάζει.
- Νεράτζι καὶ λεμόνι —
- ★ Ὁμορφο κίνημα 'καμα σήμερο τῇ Δευτέρα,
Ρόιδο μου ζαχαρένιο
παπαδοπούλα ἀπάντησα, ποῦρχειτ' ἀπὸ τ'
(ἀμπέλι.

Τριανταφυλλιά ἀνθισμένη.

- ★ Γιάννο μ', τί λένε τὰ πουλιά, τῆς ἀνοι-
(ξης τ' ἀηδόνια,
τὰ πετροχελιδόνια;
— Μάρω μ', ποῦ ξέρουν τὰ πουλιά, τῆς ἀνοι-
(ξης τ' ἀηδόνια,
τὰ πετροχελιδόνια;

- ★ Τὸ ἐλέπεις κεῖνο τὸ βουνὸ τὸ πέρα καὶ τὸ
(δῶθε
πῶχ' ἀνταρούλα στὴν κορφή καὶ καταχνιά
(στον πάτο;
★ Τρίτῃ ἐγεννήθῃ ὁ Διγενὴς καὶ Τρίτῃ θά πε-
(θάνει.
Πιάνει καλεῖ τοὺς φίλους του, δλοὺς τοὺς ἀν-
(τρειωμένους,
νά 'ρβει ὁ Μηνᾶς ὁ Μαυραῖλῆς...

- ★ Ὑφοὶ δὴ τὸ μέλαθρον
'Υμῆναον
ἀέρρετε, τέκτονες ἄνδρες·
'Υμῆναον
γάμβρος ἐσέρχεται ἴσος Ἀρεὺ,
'Υμῆναον
ἄνδρος μεγάλω πόλυ μεῖζων.

- ★ Ἀλκίνοος κρεῖον, πάντων ἀρικεῖσθε λαῶν,
τοιγὰρ ἐγὼ τὸν ξεῖνον ἀρέσσομαι, ὥς σὺ κε-
(λεεύεις.

δώσω δὲ οἱ τόδ' ἄορ παγχάλκεον...
(θ 401—3)

- ★ Εὐδοῖσιν δ' ὀρέων κορυφαὶ τε καὶ φάραγγες
πρῶτονές τε καὶ χαράδραι,
φύλα θ' ἔρπετά, τόσσα τρέφει μέλαινα
(γαῖα,
θῆρές τ' ὀρεσκῶσι καὶ γένος μελισσῶν
καὶ κνώδαλ' ἐν δένθεσσι πορφυρέας ἄλός·
εὐδοῖσιν δ' οἰωνῶν
φύλα ταυυπετέρυγων

(Ἀλκμάν, δὲς καὶ ΥΔΡΙΑ 1)

- ★ Ὁ γὰρ ἦλθε θεὸς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν
λυσόμενός τε θυγάτρα φέρων τ' ἀπερεί-
(σι) ἄποινα,
στέμματα ἔχων ἐν χερσὶν ἐκηδόλου Ἀ-
(πόλλωνος
χρυσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ, καὶ λίσσετο πάν-
(τας Ἀχαιοὺς,
'Ατρεΐδα δὲ μάλιστα δύω, κοσμήτορε
(λαῶν...
'Ενθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀ-
(χαιοὶ
αἰδεῖσθαι θ' ἱερῇα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄ-
(ποινα·
ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἦνδανε
(θυμῷ,
ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦ-
(θον ἔτελλε.
(Α 12—16 καὶ 21—5)
Χρύσης δ' αὖθ' ἱερέυς ἐκατηβόλου Ἀ-
(πόλλωνος
ἦλθε θεὸς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν χαλκοχιτῶ-
(νων
λυσόμενός τε θυγάτρα φέρων τ' ἀπερείσι'
(ἄποινα,
στρέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἐκηδόλου Ἀ-
(πόλλωνος,
χρυσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ καὶ λίσσετο πάντας
(Ἀχαιοὺς,
'Ατρεΐδα δὲ μάλιστα δύω, κοσμήτορε
(λαῶν.
ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀ-
(χαιοὶ
αἰδεῖσθαι θ' ἱερῇα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄ-
(ποινα·
ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἦνδανε
(θυμῷ,
ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον
(ἔτελλε.
(Α 370—9)

- ★ Κλυθί μευ, ἀργυρότοξ', ὅς Χρῦσῃν ἀμφιβέ-
(δηκας
Κίλλαν τε ζαθέην Τενέδοιό τε Ἴφι ἀνάσ-
(σεις,
Σμινθεῦ, εἴ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔ-
(ρεψα,
ἢ εἰ δὴ ποτέ τοι κατὰ πύονα μηρία ἔκηρα
ταύρων ἠδ' αἰγῶν, τότε μοι κρήνην ἐέλ-
(δωρ·
τείσειαν Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι θέ-
(λεσσιν.
(Α 37—42)

κλῦθί μευ, ἀργυρότοξ', ὃς Χρῦσῃν ἀμφι-
(δέδηκας
Κίλλαν τε ψαθέην Τενέδοιό τε ἴφι ἀνάσ-
(σεις·
ἡμὲν δὴ ποτ' ἐμεῦ πάρος ἔκλυες εὐξα-
(μένοιο,
τίμησας μὲν ἐμέ, μέγα δι' ἵψαο λαῶν 'Α-
(χαιῶν·
ἦδ' ἔτι καὶ νῦν μοι τόδε κρήνον ἐέλδωρ·
ἦδη νῦν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιογὸν ἄμυ-
(νον.

(Α 451—6. Δὲς ὅμως καὶ Α, κυρίως 42—52)

☆ Προξενητιά τῆς ἔστειλε μῆλο με τὸ λογάρι.
Τὸ μῆλο τσαλαπάτησε καὶ τὸ λογάρι ρίχτει,
καὶ τοὺς προξενητάδες του ζαγλίκια τοὺς
(φορτώνει

καὶ λέ του καὶ στοιχήματα, τὰ δὲν μπορεῖ νὰ
(κάμει·
—Δύνεται πέτρα πελεκᾶ καὶ φοινικιά κλαδεύει
καὶ ποταμὸ ν' ἀγκαλιαστῇ κι ἀδγὰ νὰ δεμα-
(τιάσει,

νὰ σπεῖρει καὶ τῇ θάλασσα σιτᾶρι καὶ κλιτᾶρι,
νὰ βάλει καὶ τ' ἄλῳνι του ἀνάμεσα πελάγου,
νὰ στείλει καὶ τοὺς μαύρους του νὰ πᾶν νὰ τ'
(ἀλωνέψουν;

Τότες εἶναι καὶ πάλιν καὶ πάλιν τότε θέλω
τῇ σκλάβᾳ μου τὴν πιὸ ἄσχημη γυναῖκα νὰ
(τοῦ δίνω.

—Καλῶς τοὺς τοὺς στρατιῶτες μου με τὰ
(καλὰ χαμπέρια.

—Κακῶς σ' εὔραμε, Χαρτοϊανή, με τὰ κακὰ
(χαμπέρια!

Τὸ μῆλο τσαλαπάτησε καὶ τὸ λογάρι ρίχτει
καὶ τοὺς προξενητάδες σου ζαγλίκια μᾶς φορ-
(τῶνι,

καὶ λέ' σου καὶ στοιχήματα, τὰ δὲ μπορεῖς
(νὰ κάμεις;

Δύνασαι πέτρα πελεκᾶς καὶ φοινικιά κλαδεύεις
καὶ ποταμὸ ν' ἀγκαλιαστῇς κι ἀδγὰ νὰ δεμα-
(τιάσεις,

νὰ σπεῖρεις καὶ τῇ θάλασσα σιτᾶρι καὶ κλι-
(τᾶρι,

νὰ βάλεις καὶ τ' ἄλῳνι σου ἀνάμεσα πελάγου
νὰ στείλεις καὶ τοὺς μαύρους σου νὰ πᾶν νὰ
(τ' ἄλωνέψουν;

Τότες εἶναι καὶ πάλιν καὶ πάλιν τότε θέλει
τῇ σκλάβᾳ τῆς τὴν πιὸ ἄσχημη γυναῖκα νὰ
(σοῦ δίνει.

☆ Ὁ Χάρος ἐβουλήθηκε νὰ φτειάσει περιδόλι·
τὸ 'χτισε, τὸ καλούργησε, πιάνει νὰ τὸ φυ-
(τέψει,

θάνει τίς νιῆς γιὰ λεμονιές, τοὺς νιούς γιὰ
(κυπαρίσσια,

θάνει καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ γαρούφαλα καὶ
(βιόλτες,

ἔβαλε καὶ τοὺς γέροντες στὸν τοῖχο του τρο-
(γύρο.

Θέ μου, νὰ πέρναγα κι ἐγὼ σ' αὐτὸ τὸ περι-
(δόλι,

νὰ ξεριζώσω λεμονιές, νὰ θγάλω κυπαρίσσια,
νὰ πάρω στὰ χερᾶκια μου γαρούφαλα καὶ
(βιόλτες

καὶ νὰ γλυκοκουθέντιαζα τρογύρο με τὸ φρά-
(χτη.

☆ Στροφή

'Αἶξον, ὦ σεμνοδότειρα Φήμα,
ἐς Κέον ἱεράν, χαριτώ-
νυμον φέρουσ' ἀγγελίαν,
ὅτι μάχας θρασύχειρος 'Αρ-
γείος ἄρατο νίκαν.

☆ Αντιστροφή

Καλῶν δ' ἀνέμνασεν, ὅσ' ἐν κλεενῷ
αὐχένι Φισθοῦ ζαθέαν
λιπόντες Εὐξαντίδα νᾶ-
σον ἐπεδείξαμεν ἐβδομή-
κοντα σὺν στεφάνοισιν.

☆ Ἐπωδὸς

Καλεῖ δὲ Μοῦσ' αὐθιγενῆς
γλυκεῖαν αὐλῶν καναχάν,
γεραίρους' ἐπινικίους
Πανθείδα φίλον υἱόν.

(Βακχυλίδης)

B

Σουμέριοι

☆ Σὲ μιὰ κούπα ἀσημένια ἔχυσε κρασί,
μέλι σὲ μιὰ κούπα χρυσή.

'Ανέβηκε ψηλὰ στὴν κορφή τοῦ πύργου,
στάθηκε μ' ἀνοιχτὰ πόδια πάνω στὸ τεῖ-
(χος·

σῆκωσε ψηλὰ τὰ χέρια πρὸς τὸν οὐρανὸ,
θυσίασε στὸν Ταῦρο, τὸν πατέρα του
(τὸν 'Ελ.

(Ἡ ἱστορία τοῦ Βασιλιᾶ Κερέτ)

☆ 'Ακοῦστε με, γέροντες, καὶ στρέψτε τ' ἄ-
(φτιά σας σὲ μένα.

☆ "Ὅπου τὸ χῶμα εἶναι φαῖ τους κι ὁ πηλὸς
(τροφή τους.

Εἶναι ντυμένοι σὰν πουλιά, με τίς φτε-
(ροῦγες ρούχα τους.

(Τὸ 'Ἔπος τοῦ Γίλγαμές)

☆ Ἡ Μητέρα Χουμπούρ, αὐτὴ ποὺ πλάθει
(τὰ ὅλα,

πρόσθεσε ἀπαρόμοιαστα ὅπλα, πῆρε φι-
(δοτέρата

με δόντι κοφτερό, με δηλητήριο ἀκρά-
(τητο

(Κοσμογονικὸ 'Ἔπος)

☆ Γέννησε αὐτὸν ποὺ εἶναι καθαρὸς, γέννη-
σε αὐτὸν ποῦ εἶναι καθαρὸς,

ἢ βασιλίσσα γέννησε αὐτὸν ποὺ εἶναι κα-
(θαρὸς,

ἢ Ἀμπισίτμι γέννησε αὐτὸν ποὺ εἶναι κα-
(θαρὸς,

ἢ βασιλίσσα γέννησε αὐτὸν ποὺ εἶναι κα-
(θαρὸς.

(Λαϊκὸ—Δὲς γενικὰ καὶ τὴν πεζὴ μετάφραση
τοῦ Γίλγαμές στὴν ΥΔΡΙΑ)

Αἰγύπτιοι

☆ Μακραίνει τὸν οὐρανὸ ὅπως τὸ θέλει, μα-
(κρία, μακριὰ κεῖ πάνω, κεῖ πάνω.

- ☆ Χαίρε, Χνούμ — Ρέ, Κύριε τοῦ *Ἑσνα.
 ☆ *Ὅλοι σείς εὐγενέστατοι, *Ἐννεάδα τῆς Κυ-
 (ρίας τῆς Ζωῆς.
 ☆ *Ὁ Κύριος τοῦ φόβου, μέγας στὸν τρόμο,
 πλούσιος σὲ δύναμη, τρομερὸς στὴν πα-
 (ρουσία,
 ἀκμαῖος μὲ τίς προσφορὲς καὶ κάνοντας
 (προμήθειες.
 ☆ *Ψῶσε τὸν οὐρανὸ καὶ κατέβασε τὴ γῆ!
 ☆ Δόξα σὲ σένα, *Ἀμὸν Ρέ,
 κύριε τῆς αἰωνιότητος, ποῦ ἔφτεισας τὴ
 (διάρκεια,
 παλαιότατε τ' οὐρανοῦ, πρωτότοκε τῆς
 (γῆς...
 κύριε τοῦ παντός, αἰώνιε σ' ὅλα, αἰώνιε
 (σ' ὅλα.
 (,Απὸ διάφορες ἐποχές: 2500—2ος αἰ. π.Χ.)
 ☆ *Ἀδερφέ μου, ἀγαπημένε μου,
 ἡ καρδιά μου κυνηγᾷ τὴν ἀγάπη σου.
 ☆ *Ἀλωνίστε γιὰ δικό σας, ἀλωνίστε γιὰ δικό
 (σας, ὦ ζωά!
 *Ἀλωνίστε γιὰ δικό σας, ἀλωνίστε γιὰ
 (δικό σας.
 ☆ *Ὡ δύση, ποῦ εἶναι οἱ βοσκοὶ (τώρα),
 οἱ βοσκοὶ τῆς Δύσης;
 (Λαϊκά)

Ἰνδοὶ

- ☆ *Ὡ κάλλη ὁ μεγαλόκαρδος, ὦ λεβεντιάς
 (καμάρι!
 ☆ *Ὁ *Ἰντρας, ὁ *Ἀγκνης, ὁ Βάρουνας κι ὁ
 (Γιάμας ἀπαντῶνται.
 ☆ Φτάνει ὁ καλόμοιρος καιρὸς, μέρα, ὦρα
 (φτυχιζομένη.
 (Μαχαμπαράτα, μετάφρ. Λ. Μαβίλη)
 ☆ Δὸς μας ἄδεια νὰ φύγουμε, ρίσι βασιλική,
 δόσε μας εὐλογίες ἄμορφες καὶ καλές).
 Κι ἡ στέρεα γῆ κινήθηκε, τραντάχτηκε
 (κι οἱ λόφοι ἀντήχησαν.
 (Ραμαγιάντα)
 ☆ Διάφορες εἶναι οἱ ἀσχολίες μας, ἀσυνταί-
 (ριαστες οἱ λαχτάρεις τῶν ἀνθρώπων.
 ☆ Νὰ ἡ μαύρη μέρα, νὰ ἡ ἄσπρη μέρα.
 (Ρίγγ. Βέδα)
 ☆ Πέταξε ἀπὸ δῶ, τύχη κακή,
 χάσου ἀπὸ δῶ, πέταξε πέρα κεῖ!
 (*Ἀθάρβα Βέδα)
 ☆ *Ἀπὸ γιούς ἀγέννητους ἢ νεκροὺς ἢ θλάκες
 (Παντοσταντρά)

Ἑβραῖοι (Ἑλληνικά)

- ☆ *Ὅρη τὰ ὕψηλὰ τοῖς ἐλάφοις, πέτρα κατα-
 (φυγὴ τοῖς λαγωαῖς.
 ☆ *Ἡ γυνὴ σου ὡς ἄμπελος εὐθουνοῦσα ἐν τοῖς
 (κλίτει τοῖς οἰκίαις σου· οἱ υἱοὶ σου ὡς
 νεόφυτα ἐλαίων κύκλῳ τῆς τραπέζης σου.
 ☆ Κύριε, εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου· γεννη-
 θήτω τὰ ὦτα σου προσέχοντα εἰς τὴν
 φωνὴν τῆς δεήσεώς μου.
 (Ψαλμοὶ 103, 127, 129· γιὰ τὸ τελευταῖο, δὲς
 καὶ πῶς πάνω Σουμέριοι)
 ☆ Δοκοὶ οἰκῶν ἡμῶν κέδροι,
 φατνώματα ἡμῶν κυπάρισσι

- ☆ *Ἐγὼ ἄνθος τοῦ πεδίου,
 κρίνον τῶν κοιλάδων.
 ☆ *Ἀνάστα, ἐλθέ, ἡ πλησίον μου, καλὴ μου,
 (περιστερά μου.
 ☆ *Ὅτι ἡ φωνὴ σου ἤδεῖα καὶ ἡ ὄψις σου ὡ-
 (ραία.
 ☆ Κῆπος κεκλεισμένος ἀδελφῇ μου νύμφη,
 κῆπος κεκλεισμένος, πηγὴ ἐσφραγισμένη.
 ☆ *Ἐξεγέρθητι, βορρά, καὶ ἔρχου, νότε.
 ☆ Φάγετε, πλησίοι, καὶ πίετε καὶ μεθύσθε,
 (ἀδελφοί
 ☆ *Ἐπίστρεφε, ἐπίστρεφε, ἡ Σουλαμίτις·
 ἐπίστρεφε, ἐπίστρεφε, καὶ ὀφόμεθα ἐν σοί.
 ☆ *Ἰδωμεν εἰ ἤνθησεν ἡ ἄμπελος,
 ἤνθησεν ὁ κυπρισμός, ἤνθησαν αἱ ροαί.
 ☆ Θές με ὡς σφραγίδα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου,
 ὡς σφραγίδα ἐπὶ τὸν θραχινά σου.
 (*Ἄσμα *Ἀσμάτων, δὲς πῶς πάνω Αἰγύπτιοι
 καὶ ΥΔΡΙΑ 4)
 *Ἀκόλαστον οἶνος καὶ ὕδριστικὸν μέθη.
 (Παροιμίαι)
 Καὶ γε ἀγάπη αὐτῶν
 καὶ γε μῖσος αὐτῶν
 καὶ γε ζῆλος αὐτῶν ἤδη ἀπώλετο.
 (*Ἐκκλησιαστής)

Ἰταλοί — Λατινικά

- *Ἡ ἀνοιξη στὰ φύλλα τοῦ λόγγου, ἡ ἀνοιξη
 (εἶναι γιὰ τὸ δάσος καλὴ,
 τὴν ἀνοιξη φουσκώνουν οἱ τόποι καὶ γυρεύουν
 (τὰ σπέρματα τῆς γεωργίας.
 (Βεργίλιος, Γεωργικά)
 ☆ *Ἀγάπη αὔριο ὁ ἀμάθητος κι ἀγάπη ὁ μα-
 (θημένος.
 ☆ *Ἀνοιξη νιά, ἀνοιξη ὠδῶν, ἀνοιξη ὁ κό-
 (σμος πάλι,
 ἀνοιξη οἱ ἀγάπες σμίγουνε, ἀνοιξη τὰ
 (πουλάκια.
 ☆ Τοῦ εἶπε ἄσπλος νὰ *ρθεῖ, γυμνὸς νὰ *ρθεῖ
 (τοῦ εἶπε.
 (*Ἀγρύπνια τῆς *Ἀφροδίτης. Στίχος 15οῦ Ἰλλυ-
 δος, τροχαϊκὸς γενικά· στὴν ἐπώδῳ, ἰαμ-
 (δικός).
 Τώρα ἡ θάλασσα, τώρα ἡ γῆ, τώρα τ' ἄ-
 (στρα τ' οὐρανοῦ γελοῦνε.
 (Sedulius Scottus)
 Τοῦ Φοίβου τὸ λαμπρὸ δὲ βγήκε ἀκόμη
 (ἀστέρι,
 φέρνει ἡ αὐγὴ λίγο φῶς στὴ γῆ:
 κι αὐτὸς ποῦ δλέπει φωνάζει στοὺς τεμ-
 (πέληδες «ξυπνηστε!».
 (Χειρόγραφο 10ου αἰ.)

Γερμανοὶ

- ☆ *Ὅλο χαρὰ καθότανε ὁ βασιλιάς, ὅλο κα-
 (λὲς ἐλπίδες·
 αὐτὸ ποῦ τοῦ *χε ὁ Ζίγκφριντ τάξει, αὐ-
 (τὸ σκεφτόταν.
 Τοῦ *μοιαζε ἡμέρα αὐτὴ γιὰ τριάντα,
 (ποῦ λαχταροῦσε νὰ τελεωθῇ,
 γιὰτὶ στῆς Μπρούνχιλντ τὴν ἀγάπη πάν-
 (τα γυρνοῦσε ὁ νοῦς του.
 (Τὸ ἔπος τῶν Νιμπελουόγκεν)

★ —Πόσο νωρίς σηκώνεται ή κόρη θαλασσο-
(κόρη,

ή ὁμορφη κόρη θαλασσοκόρη;
—Με τὸ ξημέρωμα ἔξω πάει,
πάει νὰ πλύνει ρούχα ὠραία.

(Λαϊκό)

Ρῶσοι

★ Τραγουδήσαμε τραγούδι γιὰ τοὺς παλιούς
πρίγκηπες· τώρα πρέπει νὰ τραγουδή-
σουμε, νὰ τιμήσουμε τοὺς καινούργιους:
Δόξα στὸν Ἰγκόρ, τὸ γιὸ τοῦ Σθιατοσ-
λάθ· στὸν Βασέβολοντ, τὸν ἄγριο ταῦρο·
στὸν Βλαδιντιμίρ, τὸ γιὸ τοῦ Ἰγκόρ. Μα-
κριὰ ζωὴ στοὺς πρίγκηπες καὶ στὴν ἀκο-
λουθία τους, ποὺ γιὰ τοὺς Χριστιανούς
πολέμησαν τοὺς ἀπιστοὺς! Δόξα στοὺς
πρίγκηπες καὶ στὴν ἀκολουθία τους. Ἀ-
μήν.

(Ἡ ἐπίθεση τοῦ Ἰγκόρ)

★ Τοὺς χρυσαφένιους τοῦ βοστρύχους ὅλους
(τοὺς τίναξε,
τοὺς χρυσαφένιους τοῦ βοστρύχους τοὺς
(τάραξε,
σὰ μαργαριτάρια σκόρπια κάτω τοὺς
(σκόρπισε.
Τὸν εἶδαν τὰ κορίτσια, γείρανε τοὺς φρά-
(χτες,
τὸν εἶδαν οἱ γυναῖκες, τaráξαν τὰ παρά-
(θυρά τους,
τὸν εἶδαν οἱ παλιόγριες, φτειάξαν τὸ φό-
(ρεμά τους.
(Λαϊκό)

Βάσκοι

Ἐποχωροῦνε, τρέχουν νὰ γλυτώσουν. αὐτοὶ
(ποὺ εἶχαν δύναμη κι ἄλογα
ἐγκαταλείπουν τοὺς νεκροὺς τοὺς στὸ πεδίο
(τῆς μάχης!
Φεύγα, γενναῖε βασιλιά με τὸν κόκκινο μαν-
(δύα, φεύγα!
Ὁ εὐγενικός σου ἀνιψιὸς κοιτεται δῶ, ὁ Ρο-
(λάνδος,
θαμμένος κάτω ἀπὸ βράχο, κάτω ἀπὸ δέντρο
(Τὸ τραγούδι τοῦ Ἀλταμπισκάρ)

Σκῶτοι

Χτυπάει τ' ἄσπρο στήθος της, ποὺ ἀνεβοκα-
(τεβαίνει
καὶ δακρυσμένη, ἀμίλητη, φοβάται γιὰ τὸ
(Λάμντεργκ:
«Ὡ ἀρχηγὲ τῶν κοχυλιῶν, Κάιρμπαρ ἄσπρο-
(μάλλη»,
ή κόρη με τὸ τρυφερό ἐμίλησε χεράκι,
«στὴν Κρόμλα τὸ δοξάρι μου πρέπει νὰν τὸ
τεντώσω...».
(Ῥοσιαν=Τζ. Μάκφερσον: Φίνγκαλ — με-
τάφρ. Στ. Σπηλιωτόπουλος)

Σκανδιναβοὶ

★ Οὔτε ἄμμος οὔτε θάλασσα οὔτε παγερά κύ-
(ματα τῶν ρεμάτων

★ Τὸ ἐλάφι τρώει ἀπάνω· στὰ πλευρὰ σαπίζει,
κι ὁ Νιντχέγκρ δαγκώνει ἀπὸ κάτω.

(Πεζὴ Ῥέδα, τὸ 2ο: ΟΣΤΡΑΚΟ 1)

★ Ὅλοι στὸ Χλυμντάλ, ὅλοι αὐτοὶ ποὺ με
(γνωρίζουν.

★ Ἐναν μόνο ἀγαποῦσα, ἄλλον δὲν ἀγάπα-
(γα κανέναν.

★ Εἶναι σπῖτι τοῦ ὁ σοφὸς βασιλιάς, μέσα
(στὸν οἶκο του;

★ Μεγαλόπρεπος στὴν ὄψη καὶ σοφὸς στὰ
(λόγια.

(Ἡρωικὴ Ῥέδα)

★ Οὐρντρ λένε τὴ μιά, τὴν ἄλλη Βερντάντι —
στὸ ξύλο πάνω σημαδεύουν — καὶ τὴν
(τρίτη Σκούλντ.
(Ῥέδα, Βελουспа)

Φινλανδοὶ

★ Κερδισμένο ἀπ' τὸν πατέρα σου στὸν πόλε-
(μο, στὴ μάχη ἀπακτημένο.

★ Πρόφερε μιὰ λέξη καθὼς προχωροῦσε, κα-
(θὼς πῆγαινε ἔλεγε.

★ Νὰ τώρα κάτι πέτυχα, πέτυχα μάταιο ἔργο,
φύλακας τῆς οὐρᾶς τοῦ εὐνοουχιμένου
μοσχαριοῦ, βοσκὸς τῶν μοσχαριῶν,
περπατητῆς τοῦ κάθε θάλτου, σερνάμε-
(νος σὲ κακὴ γῆ.

Ἀγγλοὶ

★ Μαῦ ὅωσε γῆ, γῆ νὰ χαίρομαι.

★ Γελοῦσανε οἱ ἥρωες, κύλαγε ἡ ἄρπα μου-
(σικὴ,

τὰ λόγια ζέσταινε ἡ καρδιά.

★ Τότε κι οἱ ἥρωες, ὁ Χρόγκαρ καὶ ὁ Μπεο-
(γούλφ...
(Μπεογούλφ)

ᾠ ὁ χασάπης, ὁ ὄρωμο - ὄρωμοχασά-
(πης,

ὁ χασάπης ποὺ πουλάει τὰ κόκκαλα στὸ
(κρέας,

δὲν ἀκονίζει αὐτὸς ποτέ τοῦ τὸ χασαπομά-
(χαῖρό του,

ή κόρη του, ἡ κόρη του, ἡ κόρη του τὴν
(πέτρα τοῦ γυρίζει.
(Λαϊκό)

Ἰσπανοὶ

★ «Χτυπάτε, παλικάρια μου, στοῦ Πλάστη
(τὴν ἀγάπη!

Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ρόι Ντίας, ὁ Σιντ Μπιδάρ
(ὁ Ἀντρεϊωμένος!»

★ Καθένας σφάζει κι ἕναν τους, με μιὰ χτυπιά
(ὁ καθένας.

(Τὸ τραγούδι τοῦ Μίο Σιντ)

★ Ὅλες τὸ ἴδιο φόρεμα, ἴδια ποδήματα ὅλες,
ὅλες σ' ἕνα τραπέζι τρῶν, ἕνα ψωμί γιὰ ὅ-
(λες,

μὰ ἡ Ντόνα Ἀλντα ἀλλιώτικα, ποὺ ἦταν
(ἡ κυρά τους.

(Λαϊκό, καὶ στὸ πρωτότυπο δεκαπεντα-
σύλλαβος)

Γάλλοι

“Ενα δόντι τοῦ ἁγίου Πέτρου κι αἷμα ἀπ’ τὸν
(ἅγιο Βασίλη
καὶ μαλλιά τοῦ ἀφέντη μου τοῦ ἁγίου Διονυ-
(σίου
κι ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὸ φόρεμα τῆς ἁγίας Μα-
(ρίας.

(Τὸ τραγουδί τοῦ Ρολάνδου)

Ἰζὸ κυρία μου, Ἰζὸ καλὴ μου,
ἔσὺ ὁ θάνατος, ἔσὺ ἡ ζωὴ μου.

(Τριστάνος καὶ Ἰζόλδη, δὲς ΥΔΡΙΑ 4)

Ἦρθε ὁ Μάης, ὁμορφε, Μάη,
ἦρθε ὁ ὁμορφος Μάης μήνας.

(Λαϊκό, δὲς τὸ ὁμοιο ἑλληνικό, πιὸ πάνω)

Ἰάπωνες

★ Γιὰ νὰ ἐγκαταστήσω τὴ σύντροφό μου,
φτειάχτηκαν ὀχτῶ φράχτες στὴ σειρά.

“Α, αὐτοὶ οἱ ὀχτῶ φράχτες στὴ σειρά!

★ Ἀκουσε νὰ λένε γιὰ ἓνα φρόνιμο κορίτσι,
ἀκουσε νὰ λένε γιὰ ἓνα ὁμορφο κορίτσι...

★ “Εἶται εἶναι τὰ λεπτά πού κυματίζουν χέρια,
(πού ’χω μαξιλάρι,
πού ἀνάμεσά τους κοιμάμαι.

★ Στὴ ρίζα τους φυτρώνουν οἱ θάμνοι τῶν
(μπαμπού,
στὴν κορφή τους μπλέκονται οἱ τοῦφες
(τῶν μπαμπού,

★ Τὸ παλάτι τοῦ Χισίρο ντὲ Μακιμούτου
εἶναι παλάτι πού λαμποκοπᾷ στὸν ἥλιο
(τῆς αὐγῆς

★ Nennéko, nennéko, nennéko ya!

★ Nennen,
nennen,
nennen yó!

★ Nennéko, nennéko!
Nennéko yó!

(Λαϊκό: Νάννι, νάννι...)

Ἰράν

“Εφτασα ἐδῶ σὰν ἀστραπὴ καὶ τώρα ἀνε-
(μος φεύγω.

★ ...Ποῦ ἔχει ἔρθει ἡ ὥρα του, κι ἡ δύναμή
(του πάει,
καὶ σὰ λιοντάρι τὸν χτυπάει ἄγρια στὸ
(χῶμα πάνω.

(Φιρντάουσι, Τὸ Βιβλίο τῶν Βασιλέων)

★ “Ενας μύστης, ἓνας θεραπευτὴς τῆς ὑπαρ-
(ξῆς.

★ Πολύκαιρο σκοτάδι, ἄρρωστη τροφὴ καὶ
(θρῆνος

★ Αὐτὴ μᾶς ἔδωσε καλὸ καταφύγιο, δύναμη
(κι ἀντοχή.

(Ζαρατούστρα, Γιάσνα 31, 31, 48)

★ Χίλια εἶναι τὰ ποτάμια καὶ τὰ ρέματα χί-
(λια.

(Ἀθέστα).

...“Ω ἅγιο Πνεῦμα,
Ἀχούρα Μάζντα, πού αὐτὰ τὰ ἐπίγεια
(δντα

ἐπλάσες, ὦ καθαρὲ, σὲ ποιοῦνε πρῶτα
(πρῶτα

ἀπ’ τοὺς θνητοὺς εἶπες μιὰ λέξη,
Ἐσὺ, ὁ Ἀχούρα Μάζντα; Σὲ ποιοῦνε
(πρῶτα,

ἔξω ἀπὸ μέ, τὸ Ζαρατούστρα,
ἔδειξες τούτῃ τὴ θρησκεία
τῇ δικῇ σου, τῇ-δικῇ μου;». Καὶ τότε τέ-
(τοια ἀπάντηση

ἔδινε ὁ Ἀχούρα Μάζντα: «Στὸ Γίμα, τὸν
(ῶραίο,

σ’ αὐτὸν τὸν κύριο τοῦ ἑξακουστοῦ λαοῦ,
ἅγιε Ζαρατούστρα! Σ’ αὐτὸν πρῶτα
ἀπ’ τοὺς θνητοὺς εἶπα μιὰ λέξη
ἐγώ, ὁ Ἀχούρα Μάζντα, καὶ σ’ αὐτόνε
(πρῶτα,

ἔξω ἀπὸ σέ, τὸ Ζαρατούστρα,
ἔδειξα τούτῃ τὴ θρησκεία
τῇ δικῇ σου, τῇ δικῇ μου...».

(Βενντιντάντ)

Ἰνδιάνοι

★ Ἀνάμεσα στοὺς λόφους χύθηκε κι ὅλο χυ-
νὸταν τὸ νερό, παφλάζοντας κι ὅλο πα-
φλάζοντας ἀνάμεσά τους φέρνοντας κα-
ταστροφή μεγάλη.

★ Κι ὁ Ναναμποῦς τὸ ἴδιο, ὁ Ναναμποῦς, ὁ-
λων ὁ πάππος, ὁ παπποῦς τῶν ὄντων,
τῶν ἀνθρώπων ὁ παπποῦς, ὁ πάππος
τῆς χελώνας.

★ Πάγος ὅπου κατοίκησαν, χιόνι ὅπου κατοί-
κησαν, θύελλα ὅπου κατοίκησαν, κρύο ὅ-
που κατοίκησαν.

(Λενάπε, Κοσμογονικὸ ἔπος)

★ Θρῆνος καὶ θρῆνος!
Ἀκούστε!

Λιγοστέψαμε!
Θρῆνος καὶ θρῆνος!

Ὁ καθαρὸς ὁ τόπος λόχμη γίνηκε.
Θρῆνος καὶ θρῆνος!

Ἀκούτε συνέχεια!
Ἐσὺ πού κυβερνήτης ἦσουνα
Ποῦ — πάει — μέ — δυὸ — κέρατα!

Ἀκούτε συνέχεια!
Ἐσὺ πού κυβερνήτης ἦσουνα,
Αὐτὸς — κρατᾷ — τὰ — κρόταλα! ...
(Ἰροκουά)

— Ὁ πατέρας μου, ὁ πατέρας μου
τὸν κοιτάζω,
τὸν κοιτάζω.

Ἀρχινάει νὰ γίνεταί πουλί,
ἀρχινάει νὰ γίνεταί πουλί.

(Ἀραπάχο)
...“Εφτασα τώρα στοῦ ἱεροῦ σπιτιοῦ τὴν
(ἄκρη.

“Εφτασα τώρα στοῦ ἱεροῦ σπιτιοῦ τὴν
(πόρτα.

“Εφτασα τώρα στὸ ἱερὸ σπίτι μέσα
(Ὁσάγκε. Δὲς καὶ τὸν Τ. Κουετζανιτζίν,
ΥΔΡΙΑ 8—9)

Μ’ ἔκλεψε, ὁ ἄνεμος,
τὸ σκέπασμα ὁ ἄνεμος μοῦ ἔκλεψε.

(Ἐσκιμῶοι)

Βουσμάνοι

Χάγκγκλα χάγκγκλα χάγκγκλα
χάγκλα χάγκλα
Χέγκγκλε χέγκγκλε χέγκγκλε
Χέγκγκλι
Χέγκγκλι χέγκγκλι χέγκγκλι
Χέγκγκλι —!

Πυγμαίοι

Σελήνη, ὦ μητέρα σελήνη, ὦ μητέρα σελήνη,
ὄλων τῶν ζωντανῶν μητέρα,
ἄκουσε τὴ φωνή μας, ὦ μητέρα σελήνη!

Ἀράντα

- ★ Τὸ κόκκινο τζουρούνγκα ἀναπαύεται πάνω
(στὸ κεφάλι μου,
κόκκινο καὶ τὸ θαυόλωμα ποὺ ἔμαι ξα-
(πλωμένος
- ★ Τρέχει αὐτὸς πάνω καὶ κάτω, κοιτάει ὁλό-
(γυρα,
δλέππει τὸν καρπὸ τοῦ μπάτεγκν.

Ταϊτὴ

ἽΟ Τανγκαρά ἦταν ὄλων τῶν θεῶν ὁ πρόγο-
(νος,
αὐτὸς τὰ ἔφτειασε ὅλα.
ἽΑπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιὰ ἦταν ὁ Τανγκαρά,
τῶν ὄλων ἡ πηγὴ.

Χαθάη

- ★ Τὸν καιρὸ ποὺ ἡ γῆ θερμάθηκε
τὸν καιρὸ ποὺ τὰ οὐράνια μισογύρισαν
τὸν καιρὸ ποὺ ὁ ἥλιος σκοτείνισσε
γιὰ νὰ λάμψει τὸ φεγγάρι,
τὸν καιρὸ ποὺ ἀνέτειλε ἡ Πούλια,
ὁ πηλὸς, αὐτὸς ἦταν ἡ πηγὴ τῆς γῆς,
ἡ πηγὴ τοῦ σκοταδιοῦ ποὺ ἔφτειασε τὸ
(σκοτάδι,
ἡ πηγὴ τῆς νύχτας ποὺ ἔφτειασε τὴ νύ-
(χτα,
τὸ ἀτέλειωτο, τὸ βαθὺ σκοτάδι,
σκοτάδι τοῦ ἡλίου, σκοτάδι τῆς νύχτας,
νύχτα μονάχα.
- ★ ἽΟ ἄντρας γιὰ τὸ στενὸ ρέμα, ἡ γυναῖκα γιὰ
(τὸ πλατὺ ρέμα,
γεννήθηκε τὸ μαλλιαρὸ φύκι ποὺ ζεῖ στὴ
(θάλασσα.
(Κουμουλίπο, Κοσμογονικὸ ἔπος· τὸ β'
ἀπόσπ. ἀπὸ ἐπωδὸ).
- ἽΟμορφὴ εἶναι ἡ Χαθάη, τὸ νησι τοῦ Κε-
(άβε,
τὸν ἀνθὸ περήφανα φορεῖ τοῦ λέχουα.
Μεγαλόπρεπη εἶναι ἡ Μάουι, μὲ τὸ βου-
(νὸ τὸ Χαλεακάλα,
τὸ Ροζελάνι εἶναι ἱερό, εἶναι δικό μου μο-
(ναχά.
(Τραγοῦδι)

Νέγροι

Προχώρα λίγο - λίγο, λίγο - λίγο,
ὁ Χριστὸς θὰ ῥθεῖ σιγά - σιγά,

προχώρα λίγο - λίγο σὰ φτωχὸ σκουλήκι,
ὁ Χριστὸς θὰ ῥθεῖ σιγά - σιγά.

Ἀμερικανοὶ (Η.Π.Α.)

Τζόννυ, πάρε τ' ὄπλο σου καὶ τὸ σπαθὶ σου
(κι ἔλα κοντά μου·
Τζόννυ, πάρε τ' ὄπλο σου κι ἔλα κοντά μου.

Ἀλβανοὶ

ἽΟταν περνᾶνε ἀντηχοῦν τὰ δάση
ὅταν περνᾶν τρομάζουν τὰ ποτάμια.

Αὐστριακοὶ

ἽΑσήμε κι ἀπὸ κόκκινο, τὸ κόκκινο χρυσάφι
καὶ μαρμαρένιο ὁλόγυρα τοῖχο τριγυρισμένο.

Βούλγαροι

Τὸ χιόνι δὲν κατρακυλᾷ, δὲν πέτονται ἄσπροι
(κύκνοι,
εἶναι τοῦ ἽΑγᾶ Χασάναγα σκηνές...

Γιουγκοσλάβοι

...Γιατὶ ἦταν ὁ ἕνας ὁ ἥρωας ὁ Μάρκο Κρα-
(λιεβίτσου,
ὁ ἥρωας Μάρκο Κράλιεβιτς κι ὁ ἽΑντριάσου,
(ὁ ἀδερφός του.

Δανοὶ

ἽΟ βασιλιάς τὴν πόλιν κυβερνᾷ.
ὅλη τὴ χώρα κυβερνάει
καὶ τόσα ἀντρειωμένα παλικάρια
μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι.

Ἀραβες

Γιούλι, κόκκινο τριαντάφυλλο, τριαντάφυλλο
(χλωμό,
ὦ φίλε μου,
ὁ κρίνος ἄσπρος κάτασπρος,
τὸ γιασεμί διπλό...

Καμπότζη

Δαίμονες, ζῶα, δέντρα, πέτρες,
ὦ λαέ μου Χμέρ, ὦ λαέ μου ὅλο ψυχές!...

Λετβιανοὶ

Θὰ δώσω εὐνουχισμένα μοσχάρια, θὰ δώσω
(βόδια
πρέπει νὰ δώσω κοκκινόμαυρο ἀλογάκι.

Νορβηγοὶ

Μεῖνε τώρα ἀκίνητο, λαμπερὸ σπαθί,
μεῖνε τώρα ἀκίνητο, στ' ὄνομα τοῦ Κυρίου.

Ὁλλανδοὶ

Χτύπαγαν χτυποῦσαν, μεγάλα καὶ μικρά,
χτύπαγαν χτυποῦσαν ὅλα στὴ σειρά.

Πολωνοὶ

ἽΩ οὐρανέ, ὦ γῆ, ὦ χάρις τ' οὐρανοῦ!

Ρουμάνοι

Τραγουδάω τὴ ντόινά μου στὸ σπίτι μου κλει-
(σμένος,

τὴ μέρα μου χαρὰ νὰ τὴ γεμίσω,
τὴ μέρα μου καὶ τὴν ἀχαρη νύχτα.

Χιλιανοὶ

Ζήτω ὁ Θεός, ζήτω ἡ Παναγία,
ζήτω τὸ λουλούδι τοῦ λευκαγκαθιοῦ ..

Κινέζοι

Χαριτωμένη εἶν' ἡ κυρία ψηλά στὸ περίπτε-
(ρό της,
λαμποκοπὰ ἡ μορφή της στὸ παράθυρο,
ώραιο εἶναι τὸ πρόσωπό της μὲ τὸ κοκκινάδι,
λεπτὰ εἶναι τ' ἄσπρα της τὰ χέρια.

Τώρα εἶναι γυναίκα ἐνὸς ἀνάξιου ἄντρα,
ὁ ἀνάξιος ἄντρας σπάνια πάει στὸ σπίτι.

Ἀννὰμ

Θλιμμένη ἡ μοῖρα μου, θλιμμένη ἡ φύση μου
(κι εἶμαι θλιμμένη.
Φρονίμεψε, φρονίμεψε, ἀγάπη μου, ἀγαπημένε
μου, φρονίμεψε! Φρονίμεψε κι ἄκουσέ με!
(Κίμ δὲν Κιέου, λαϊκὸ ἔπος)

Γ

★ Ἄρτεμις ἢ Λητώ ἢ χρυσή Ἀφροδίτη
★ Ἦώ τε ροδοπύχυν εὐπλόκαμόν τε Σελήνην
Ἦελιόν τ' ἄκαμαντ' ἐπιείκελον ἀθανάτοι-
(τοισιν

ὅς φαίνει θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
(Ὅμηρ. Ὕμνοι 5, 93 καὶ 31, 6—9)

Θεία τ' Ἠελιόν τε μέγαν λαμπράν τε Σε-
(λήνην

Ἦώ θ', ἡ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισι φαεῖναι.

Εὐτ' ἂν δ' Ὀρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον
(ἔλθῃ

οὐρανόν, Ἀρκτοῦρον δὲ ἴδῃ ροδοδάκτυ-
(λος Ἦώς

(Ἡσίοδος, Θεογονία 371—2 καὶ Ἔργα
(καὶ Ἡμέραι (609—10)

★ Ψυχρὸν δ' ἔστιν ὕδωρ καὶ γλυκὺ καὶ καθα-
(ρόν

★ Οὐτὶ μάχας διέπειν Τιτῶνων οὐδὲ Γιγάντων
οὐδ' αὖ Κενταύρων, πλάσματα τῶν προ-
(τέρων.

(Ξενοφάνης)

οἶον τὸ γλυκύμαλον ἐρεύθεται ἄκρῳ ἐπ'
(ὑσδῶ,

ἄκρον ἐπ' ἀκροτάτῳ, λελάθοντο δὲ μαλα-
(δρόπης,

οὐ μὲν ἐκλεάθοντ', ἀλλ' οὐκ ἐδύναντ' ἐ-
(πίκεσθαι.

(Σαπφώ)

ὄϊ μὲν ὁ Ζεὺς, ἐκ δ' ὀράνω μέγας
χείμων, πεπάγασις δ' ὕδατων ροαί
(Ἀλκαῖος)

★ Ζεῦ, πάντων ἀρχά, πάντων ἀγῆτωρ,
Ζεῦ, σοὶ πέμπω ταύταν ὕμνων ἀρχάν

★ ἔνθ' αἰχμὰ τε νέων θάλλει καὶ μῶσα λίγεια
καὶ δίκαια εὐρυάγυια, καλῶν ἐπιτάρροθος
(ἔργων.

(Τέρπανδρος)

πολλοὶ μὲν ἤδη κρόταφοι κάρη τε λευκόν,
χαρίεσσα δ' οὐκέθ' ἤδη πάρα, γηραλέοι
δ' ὀδόντες.

γλυκεροῦ δ' οὐκέτι πολλὸς διότου χρόνος
(λέλειπται.

(Ἀνακρέων)

ἀνδράσι μὲν θηητὸς ἰδεῖν, ἐρατὸς δὲ γυ-
(ναιξίν,

ζῶς ἐών, καλὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσών
(Τυρταῖος)

ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν κάρτος, ἀπρακτοὶ
(δὲ μελιδόνες,

αἰῶνι δὲ παύρῳ πόνος ἀμφὶ πόνῳ.
(Σιμωνίδης ὁ Κεῖος)

βασιλεῦ τῶν ἱερῶν Ἀθηναῖν,
τῶν ἀθροβίων ἀναξ Ἰώνων.

(Βακχυλίδης)

ὦ ται λιπαραὶ καὶ ἰσοτέφανοι καὶ δοῖδιμοι,
Ἑλλάδος ἔρεισμα, κλειναὶ Ἀθῆναι.

δαιμόνιον πτολιέθρον...
(Πίνδαρος)

τί χρέος, τί νέον, δι' δ' ἐπαισθομένη;
(Αἰσχύλος)

αἰαὶ αἰαὶ, φεῦ φεῦ, δύστανος ἐγὼ
(Σοφοκλῆς)

δλέφον πρὸς ἡμᾶς, ὄμμα δός τε, φίλημά τε.
(Εὐριπίδης - δὲς Σουμέριον, Ἑβραῖοι)

λοπαδοτεμαχοσελαχογαλεο
κρανιολεψιφανο.... κλπ. κλπ.

(Ἀριστοφάνης)

ζητεῖ δοᾶ τε καὶ ψοφεῖ γε τὴν θύραν.
(Μένανδρος)

Οἰχαλῆς ἐπίουροι, ἀπηνέος Εὐρύτου υἱες,
Εὐρύτου, ὦ πόρε τόξον Ἑκηβόλος...

(Ἀπολλώνιος Ρόδιος)

★ ὦ λύκοι, ὦ θῶες, ὦ ἄν' ὥρεα φωλάδες ἄρ-
(κτοι.

★ ἄρχετε δουκολικᾶς, Μοῖσαι, πάλιν ἄρχετ'
(αἰοιδᾶς.

(Θεόκριτος)

★ νύξ μακρὴ καὶ χειμα, μέσην δ' ἐπὶ Πλει-
(άδα δύνει.

(Ἀνθολογία, Ἀσκληπιάδης)

οὔτε γὰρ Εὐρώπης, οὐ τῆς Δανάης περὶ
(κάλλος

οὐθ' ἀπαλῆς Λήδης ἔστ' ἀπολειπομένη.
(Ἀνθολογία, Παλλαδάς)

★ Πόαι κλάδοι τετάσθην
ἄπλωμα πορφυροῦν τι.

★ Ὅς δ' οὐ θέλει λαλῆσαι,
μάτην βίον παρῆλθεν,
εἴπερ μάτην παρῆλθε,
μὴ σὺν μεγίστῳ κακῷ
(Γρηγόριος ὁ Ναζανζηνός)

★ Ὅταν μὲν τῷ κάλλει σου
δλέπω, ὦ τέκνον,

πληροῦμαι χαρᾶς·
ὅταν δὲ πάλιν
τοῦ δεσπότη ἀκούσω,

- ὁ γέλως μου εἰς πένθος τρέπεται
καὶ δάκρυα...
- ☆ ...τότε, κύριε, κύριε, ρῦσαι με
τοῦ πυρός τοῦ ἀσβέστου με λύτρωσαι...
(Ρωμανὸς ὁ μελωδός)
- Πάσχα τὸ τερπνόν, πάσχα κυρίου, πά-
σχα,
πάσχα πανσεβάσμιον ἡμῖν ἀνέτειλε...
(Ἀνώνυμος)
- Βηθλεὲμ ἑτοιμάζου· εὐτρεπιζέτω ἡ φάτνη·
τὸ σπήλαιον δεχέσθω· ἡ ἀλήθεια ἦλθεν.
(Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων)
- ☆ Ἀσπόρου συλλήψεως
ὁ τόκος ἀνερμήνευτος
μητρός ἀνάνδρου
ἄφθορος ἡ κήσις.
- ☆ Ὁ νόμος ἡσθένησεν,
ἄργεῖ τὸ εὐαγγέλιον,
Γραφή δὲ πᾶσα
ἐν σοὶ παρημέλῃται.
(Ἀνδρέας ὁ Κρήτης)
- ᾠ θεῖας! ὦ φίλης!
ὦ γλυκυτάτης σου φωνῆς!
(Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός)
- ...ἑλληνικὴν σοφίαν ἐμύραναν,
τὸν σοφιστὴν τε κακίας ὤλεσαν
καὶ στερεῶς ἀθλήσαντες,
ἐπαξίως ἔλαβον,
τούς τῆς νίκης στεφάνους γηθόμενοι.
(Ἰωσήφ ὁ ὕμνογράφος)
- ☆ Πῶς ὑμνήσω, πῶς δοξάσω, πῶς ἀξίως εὐ-
(φημήσω;
- ☆ Πάντων ζῶων ἐναλίω, πάντων τε κτηνῶν
(χερσαίων
ἐρπετῶν δὲ καὶ θηρίων ἐγενόμην ὄντως
(χείρων.
(Συμεὼν ὁ μεταφραστής)
- Σὺ ἰσχύς μου, σὺ καὶ καύχημα καὶ ἀγαλ-
(λίμα
καὶ φρουρός μου καὶ ἀντίληψις καὶ κατα-
(φύγιον.
(Ἰωάννης Μαυρόπουλος)
- Βασιλεῖον τὸν μέγαν καὶ τὸν Θεολόγον
(Γρηγόριον,
σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ τῷ τὴν γλῶτταν
(χρυσορρήμονι.
(Ἀνώνυμος)
- ☆ Οἱμοι, φῶς τοῦ κόσμου!
οἱμοι, φῶς τὸ ἐμόν!
Ἰησοῦ μου ποθεινότητε...
- ☆ Ἔδυσ τῇ σαρκί,
ὁ ἀνέσπερος εἰς γῆν φωσφόρος.
- ☆ ᾠ γλυκύ μου ἔαρ,
γλυκυτάτον μου τέκνον,
ποῦ ἔδυσ σου τὸ κάλλος;
(Ἐπιτάφιος θρῆνος)
- Εὐλογημένος ὁ πατήρ καὶ μήτηρ ἡ τε-
(κοῦσα,
καὶ οἱ μαστοὶ οἱ θρέψαντες μητρός εὐλο-
(γημένης
(Διγενῆς Ἀκρίτας)
- Φύλλον θροεῖ σε ἐὰν σαλευθῇ, πουλὶν ἄν
(ἴδης τρέμεις,

- ἂν γένῃ κτύπος πούποτε μόδιον ἀγγέλους
(θλέπεις.
(Μιχαὴλ Γλυκάς)
- τὸ ποῦ ἦτον εἰς τὸ θυμιατόν; ἄς βάλη
(μετανοίας·
- τὸ ποῦ ἦτον εἰς τὸ κάθισμα; ψωμὶν μη-
(δὲν τὸν δώσουν·
- ποῦ ἦτον εἰς τὸν ἐξάφαλμον; κρασίην μη-
(δὲν τὸν δώσουν·
- ποῦ ἦτον εἰς τὸν ἐσπερινόν; ἄς τὸν ἐ-
(θγάλουν ἔξω·
(Πτωχοπρόδρομος)
- οὐδὲν τὸ ἔποικε εἰς κακόν, οὔτε εἰς ἀλα-
(ζονεῖαν,
ἀλλὰ ἔποικε το εἰς ὄρεξιν καὶ καλλονὴν
(μεγάλην
(Χρονικὸν τοῦ Μορέως)
- Παρηγορία μου τῆς ψυχῆς, ἐγκάρδιον
(μου ἐρωτῶν,
ἀνάπλακέ μου κρεμασμέ κι ἐνῆδονέ μου
(πόθε,
μάθε τα τὰ πικραίνομαι, γνώρισε τὰ λυ-
(ποῦμαι,
ἐλέησέ με εἰς τὰ θλιβομαι καὶ παρηγό-
(ρησέ με.
(Λιβιστρος καὶ Ροδάμνη)
- τὸ μῆκος, τὴν λαμπρότητα, τὴν ἐκ τοῦ
(κάλλους χάριν
ἢ τὴν ὁλόφωτον αὐγὴν ἢ τῶν φυτῶν τὸ
(ξένον;
(Καλλίμαχοι καὶ Χρυσορρόη)
- Βέλθανδρε, φῶς μου, μάτια μου, ψυχὴ
(μου καὶ καρδιά μου,
νεκρόν καὶ πῶς σὲ θεωρῶ, ἄπνουν· καὶ
(πῶς σὲ βλέπω.
(Βέλθανδρος καὶ Χρυσάντης)
- Ἀναγριώνουν τὰ φαριά, κροῦσιν τὰ πτε-
(ρυστήρια
καὶ πιλαλοῦσιν τὰ φαριά μὲ θράσος ἀν-
(δρειωμένον.
(Ἰμπέριος καὶ Μαργαρόνα)
- Ἔδε ἀνομία ὅτι χάνεις με καὶ ἐγὼ νὰ χά-
(σω ἐσένα!
- Ἔδε ἀδικία! ξενώνουν με διὰ τὴν ἀσχό-
(λησίην σου!
- Ἔδε πικρία καὶ συμφορά, πῶς νὰ τὸ ὑ-
(πομένω!
- (Φλώριος καὶ Πλατζιαφλώρη)
- Ἔχω σε, ὁμμάτια μου, ἔχω σε, ἔχω σε
(φῶς καὶ δόξαν!
- (Διήγησις Ἀπολλωνίου)
- ἐσὺ σουν ἡ ἀγάπη μου, ἐσὺ σουν ἡ ψυ-
(χή μου·
- ἐσὺ τὸ παρηγόρημα καὶ ἡ ἀπαντοχὴ μου.
(Πόλεμος τῆς Τρωάδος)
- καὶ κοκκινόπλουμόχειλη, σελήνη λαμπρο-
(τέρα,
μαργαροχιονόδοντος, γλυκοσταμάτων
(δρύσις,
ἄσπρη, κοκκινόμαγουλη, γέννημα τῶν
(χαρίτων
(Διήγησις τοῦ Ἀχιλλέως)

- νὰ τρώγω δὲ τὸν χοῦν τῆς γῆς καὶ τῶν
(δεντρῶν τὰ φύλλα,
νὰ πίνω δὲ τὰ δάκρυά μου διὰ τὰς αἰ-
(σχράς μου πράξεις.
(Ἀμαρτωλοῦ παράκλησις)
Βροντὴ ἐγένετο φρικτὴ, ὁ οὐρανὸς ἐρ-
(ράγη,
οἱ καταρράκται ἔρρευσαν ἄσπρον κρασὶν
(ἀκράτον.
(Φιλοσοφία τοῦ Κρασοπατέρα)
Δὲν εἶμαι ἀπὸ τὴν Σύμφριτον, οὐδὲ ἀπὸ
(Βολιῶνες,
μέσα εἰς τὸ Κάστρο τὸ λαμπρὸ τῆς Κρή-
(της ἐγεννήθη.
(Λεονάρδος Ντελλαπόρτας)
Ἄρχεϊ, σὲ λέγω, τὰ πολλά, ἄφες κι ἐμὲν
(νὰ εἶπω
μικρὰ καὶ ὀλιγοῦσικα καὶ κοντολογη-
(μένα.
(Διήγησις τῶν τετραπύδων)
Ἐκίνησες, ἀφέντη μου, κι ὁ θεὸς κι οἱ
(ἅγιοι μετὰ σου,
βασιλικά στὴν στράτα σου, θάρσαμα
(στὴν ὁδὸν σου,
καὶ κόκκινα τραντάφυλλα τριγύρου στὰ
(μαλλιά σου.
(Καταλόγια)
Κυπαρισσοδεργόλικες, ἄψευγες κόρες ἦσαν,
νεράδες ἢ ἀγγέλισσες καὶ πλέον ἐξεφυ-
(σῆσαν
τὸ σείσμα καὶ τὸ λύγισμα καὶ τ' ἄναν-
(τράνισμά των,
τὸ κλίμα τοῦ τραχήλου των καὶ τὸ ὑπο-
(λύγισμά των.
(Ἐμμ. Γεωργιλᾶς)
☆ Καὶ ἀγάλι ἀγάλι ἐπήγαينا, σιγὰ σιγὰ ἐ-
(περπάτου,
τὸν κόσμον ἐξενίζουμου, τ' ἄνθη καὶ τὰ
(καλὰ του.
☆ στὰ χιόνια ἐθεμελιώσασιν κι εἰς τὸ νερὸν
(ἐκτίσαν,
τώρα τὰ χιόνια ἐλύσασιν καὶ τὰ νερά
(σκορπίσαν.
τὸ θεμελιώσαν ἔπεσεν, τὸ ἔκτισαν ἐρ-
(ράγη,
καὶ ἡ καρδιά τους μὲ σπαθὶν δίστομον
(τώρα ἐσφάγη.
(Μπεργαστή)
Ξαθὰ ὡσαν τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς της,
καμάρι καὶ στολίδι στὸ κορμί της,
κι ἡ φορεσιὰ ποῦ φέρει ἦτον ἄσπρη,
κι ἔλαμπε σάν τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρο.
(Ἡ Βοσκοπούλα)
☆ Ποῦ τόσοι νιοὶ τοῦ Χώρας σας, ποῦ τόσοι
(ποῦ γυρίζα,
καὶ μοσκοφραῖνα τὰ στενά, καὶ πόθον ἐ-
(μυρίζα;
☆ Φτωχοί, τ' ἀρπᾶτε, φεύγουσι, τὰ σφίγγε-
(τε, πετοῦσι,
τὰ περμαζώνετε, σκορποῦ, τὰ κτίζετε,
(χαλοῦσι.
Σὰ σπῖθα σῆν' ἡ δόξα σας, τὰ πλούτη
(σας σὰ σκόνι
- σκορποῦσιν καὶ χάνονται, καὶ τ' ὄνομά
(σας λειώνει,
σὰ νὰ 'το μὲ τὸ χέρι σας γραμμένο 'ς πε-
(ριγιάλι
στὴ διάκρισι τοῦ θάλασσας γῆ χάμαι
(στὴν πασπάλη.
(Ἐρωφίλη· σύγκρινε τοὺς στίχους τοῦ Σε-
φέρη μὲ τὸ πρότυπὸ τους)
☆ Κρυσταίνω κι ἄφτω, πεθυμῶ, φοβοῦμαι καὶ
(τρώμασσω,
κινῶ καὶ πάλι σέρνομαι, φεύγω καὶ πάλι
(ἀράσσω.
☆ Ἀφτω, κρυσταίνω, καίγομαι, τρώμασσω
(καὶ φοβοῦμαι,
ἀποκοτῶ νὰ χάνομαι καὶ δὲν κατέχω
(ποῦ 'μαι.
(Γύπαρης)
* Ὁφου ματάτο, ὄφου φωνή, ὄφου καρδι-
(ᾶς λακτάρα,
ὄφου φωτιά ποῦ μ' ἔκαψε, ὄφου κορμιοῦ
(τρώμαρα·
ὄφου μαχαίρια καὶ σπαθιά ποῦ μπήκαν
(στὴν καρδιά μου
κι ἐκάμαν ἐκατὸ πληγὴς μέσα στὰ σωθι-
(κά μου!
(Ἡ θυσία τοῦ Ἀβραάμ)
☆ Ὡσάν αὐτὸς ἐπέτετο, καὶ τὸ σπαθὶν του ἐ-
(κράτει,
βροντὴ 'τονε τὸ χέριν του, κι ὡς ἄστρα-
(πὴ τ' ἄμμάτι,
ἐθάρισκε στὴ μιὰ μερὰ, κ' ἐπλήγανε στὴν
(ἄλλη,
κι ἀπὸ μακρὰς τοῦ φαίνονται τῆς ἀν-
(τρεῖας τὰ κάλλη.
☆ Ἐβρόντηξεν ὁ οὐρανός, σοῦνται τοῦ γῆς
(τὰ δάθη,
κ' ἦτο μιὰ δρύση ἐκεῖ κοντά, καὶ τὸ νε-
(ρὸ θολάθη.
☆ Μὰ ὅλα γιὰ μένα σφάλασι, καὶ πᾶσιν ἄνω
(κάτω,
γιὰ μὲ ξαναγεννήθηκεν ἡ φύσι τῶν πρα-
(μάτων.
(Ἐρωτόκριτος· δάλ' τα δίπλα στὸ δημοτι-
(κὸ τοῦ Διγενῆ)
Βουδός, ταμπηχτοκέφαλα, καὶ καταμα-
(τωμένος,
χωρὶς ἀνάσα καὶ πνοὴ διπλώθηκε σφα-
(σμένος.
(Ἰω. Βηλαρᾶς, Βατραχομουμαχία)
Γιαννιώτικα, σμυρνιώτικα, πολίτικα,
μακρόσυρτα τραγούδια ἀνατολίτικα
λυπητερά.
(Κ. Παλαμᾶς)
'Ο Μπουκουβάλας ὁ μικρὸς κι' ὁ Κλῆς
(τοῦ Τσαγκαράκη
κι ὁ Νίκος τοῦ Βρανᾶ.
(Μ. Μαλακάσης)
☆ Τοῦ; Λαιστρυγόνας καὶ τοὺς Κύκλωπας
τὸν θυμωμένο Ποσειδῶνα μὴ φοβάσαι.
☆ Σεντέφια καὶ κοράλλια, κεχριμπάρια κι ἔ-
(θενούς
καὶ ἡδονικὰ μυρωδικὰ κάθε λογιῆς,

Η ΠΡΩΤΗ ΠΟΙΗΣΗ

1

Ἐνγκάι, Ἐνγκάι, σύντριψε

ΧΟΡΟΣ: Τῇ δύναμει τοῦ ἐχθροῦ.

Σύντριψε, σύντριψε

ΧΟΡΟΣ: Τῇ δύναμει τοῦ ἐχθροῦ.

Νέα κορίτσια, μὴ σωπαίνετε

ΧΟΡΟΣ: ὅσο τοῦ Ἐνγκάι γίνεται ἡ (προσευχή.

Σύντριψε, σύντριψε

ΧΟΡΟΣ: Τῇ δύναμει τοῦ ἐχθροῦ.

Ἀφροδίτη, ἐσύ ποὺ φανερώ-
(νεσαι,

ΧΟΡΟΣ: ἀστέρι βραδινό,

σύντριψε, σύντριψε

ΧΟΡΟΣ: Τῇ δύναμει τοῦ ἐχθροῦ.

Σύννεφα τῶν χιονόσκεπτων
(βουνῶν, συντρίψτε

ΧΟΡΟΣ: Τῇ δύναμει τοῦ ἐχθροῦ.

Ἐσύ ποὺ κάνεις ὁ οὐρανὸς νὰ
(κοκκινίζει, σύντριψε

ΧΟΡΟΣ: Τῇ δύναμει τοῦ ἐχθροῦ.

Μασάι

2

Τότε ποὺ ὅλα τὰ ἔφτειασε ὁ Θεός,
ἔφτειασε τὸν ἥλιο.Κι ὁ ἥλιος γεννιέται, πεθαίνει καὶ ξα-
(νάρχεται.

Ἐφτειασε τὸ φεγγάρι.

Καὶ τὸ φεγγάρι γεννιέται, πεθαίνει καὶ
(ξανάρχεται.

Ἐφτειασε τ' ἀστέρια.

Καὶ τ' ἀστέρια γεννιῶνται, πεθαίνουν
(καὶ ξανάρχονται.

Ἐφτειασε τὸν ἄνθρωπο.

Κι ὁ ἄνθρωπος γεννιέται, πεθαίνει καὶ
δὲν ξανάρχεται πιά.

Ντένζα

ὅσο μπορεῖς πιὸ ἀφθονα ἡδονικὰ μυρω-
(δικά

(Κ. Καδάφης)

Ἐκεῖ κερήθρα μῶφερε, ψωμί σταρνέιο,
(κρύο νερό

ἡ ἀρχοντοθυγατέρα.

(Ἄγγ. Σικελιανός)

Κλειστοὶ καιροὶ κλειστοὶ, περικλειστοὶ,
μακράν τῆς θεάς τ' οὐρανοῦ, παρατημένοι
σὲ ἀνέμους, θύελλες, χιόνια καὶ θολοῦρες
(Τ. Κ. Παπατσώνης)Βάσις, Φρουρά, Ἐξηκονταρχία Πρεβέ-
(ζης.Τὴν Κυριακὴ θ' ἀκούσουμε τὴν μπάντα.
(Κ. Καρυωτάκης)Στὴ σφενδόνη, πάλι στὴ σφενδόνη, στὴ
(σφενδόνη,πόσοι γύροι, πόσοι αἱμάτινοι κύκλοι, πό-
(σες μαῦρεςσειρές· οἱ ἄνθρωποι ποὺ μὲ κοιτάζουν,
ποὺ μὲ κοιτάζαν ὅταν πάνω στὸ ἄρμασῆκωσα τὸ χέρι λαμπρός, κι ἀλάλαξαν.
(Γ. Σεφέρης)

Ἐνα κορίτσι σ' ἓνα κῆπο

Δύο γυναῖκες σὲ μιὰ γλάστρα

Τρία κορίτσια στὴν καρδιά μου

Ἄνευ ὁρίων ἄνευ ὄρων.

Πουλί καλὸ πουλί χρυσὸ πουλί λαμπρὸ
(μαντάτο

(Ἄ. Ἐμπειρίκος)

ὠραῖο δίχτυ

ὠραία κόρη

ὠραῖο παράθυρο ποὺ φώναζες

μέσα στὴ νύχτα

τ' Ἀναπλιού

ὠραῖο παράθυρο ποὺ φώναζες

ὠραία κόρη ποὺ φώτιζες

ὠραῖο δίχτυ

μέσα στὸ χρώμα

τ' Ἀναπλιού

(Ν. Ἐγγονόπουλος)

Ἦ λινὸ καλοκαίρι, συνετὸ φθινόπωρο,

Χειμῶνα ἐλάχιστε,

Ἢ ζωὴ καταβάλλει τὸν ὁδολὸ τοῦ φύλ-
(λου τῆς ἐλιάς...

(Ὁδ. Ἐλύτης)

☆ Γῆ τῶν θεῶν φροντίδα,

Ἑλλάς ἡρώων μητέρα,

φίλη, γλυκεῖα πατρίδα μου,

νύκτα δουλείας σ' ἐσκέπτασε,
νύκτα αἰῶνων.

☆ Ἀφροντίστων ποιμένων

στίχοι δὲν εἶναι, ἡ γάμου,

ἡ πανηγυριζόντων

νέων γυναικῶν καὶ ἀνθρώπων,

μήτε ἱερέων.

(Α. Κάλδος)

☆ Μνήσθητι, Κύριε, εἶναι κοντά μνήσθητι,
(Κύριε, ἐφάνη!☆ Τὰ γόνата καὶ τὰ σπαθιά τὰ ματοκυλι-
(σμένα.☆ Ἀνάξιε δούλε τοῦ Χριστοῦ, κάτου τὰ γό-
(νατά σου.☆ Ἀσπρα γαλάζια κόκκινα καὶ κρύβουνε τὴ
(χλόη.☆ Κάνε σιμὰ κι εἶναι ψιλές, κάνε βαριές καὶ
(πέτρα.☆ Ἡ ὄψη ὀμπρός μου φαίνεται, καὶ μὲς στὴ
(θάλασσ' ὄχι.☆ Ὅπου'ν ἔρμιὰ καὶ σκοτεινιά καὶ τοῦ θανά-
(του σπῖτι.☆ Κι ἐπότησέ μου τὴν ψυχὴ ποὺ χόρτασε ἀ-
(μέσως.☆ Στοῦ τέκνου σύρριζα τὸ νοῦ, Θεοῦ τῆς
(τῆς μάνας μάτι.(Δ. Σολωμός, στίχοι ἀπὸ τοὺς Ἐλευθεροῦς
Πολιορκημένους, Β' Σχεδιάσμα)

Σωκρ. Α. Σκαρτσῆς